

Läti tahab eurot

Läti rahandusminister Andris Vilks kinnitab intervjuus Eesti Päevalehele, et meie lõunanaabrite kindel eesmärk on võtta kahe aasta pärast kasutusele euro. Rahva arvamust üritatakse Läti maal igaks juhuks mitte küsida. lk 2-3

Kalavetel käib pidev ja karistamatu röövpüük

Pooled keskkonnaministri rikkumised pannakse toime kalanduses, kuid inspektorit kohtab kalamees harvemini kui säga või tuura. lk 10

Kas Tänak saab šansi?

Rallimaailmas on taas kokkuhoiu-aeg ja häid sõitjaid on rohkem kui kohti tippmeeskondades. Kehvavõitu hooaeg Ott Tänaku võimalusi ei paranda.

lk 16

Raud: meid valitsevad moraalsed vördjad

Silvergate'i järel sarnaneb Eesti pigem Venemaa ja Ukrainaga kui läänemaailmaga, kirjutab Rein Raud. lk 4

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 249 | ESMASPÄEV, 29. OKTOBER 2012

ajaleht.epl.ee

TAMREX

JOPE OSTJALE VÄÄRTUSLIK KINGITUS!

***Ostes SNICKERS WORKWEAR talvejope (art 1319/0404 või art 1119/5804), saad kingituseks TASUTA WINDSTOPPER® talvemütsi**

TASUTA*
talvemüts
(väärtus 35.- €)
art 9093/0418

SNICKERS WORKWEAR
WINDSTOPPER®
talvemüts

TASUTA*
TAVAHIND 35.- €

-10%
kehtib ka mütsi
pakumisega

SNICKERS WORKWEAR
Power Winter talvejope

art 1119/5804

Trendikas ja vastupidav talvejope on soe ja koosneb keha liikumist järgivatest 3D-lõigetest, mis annavad töömehele maksimaalse liikumisvabaduse ja mugavuse. Jope on valmistatud vett- ja õlihülgavast Power-polüamiidkangast, mis kestab kaua ka väga keerulistes töötingimustes. Pehme sisevooder hoiab hästi sooja. Jope esiosa on lühem, et mugavamalt püksitaskutele ligi pääseda ning tagumine äär pikem, et töömehe selg kindlalt soojas püsiks. Suured luku ja fliisvoodriga küljetaskud ja mahukad sisetaskud võimaldavad kõike vajalikku mugavalt kaasas kanda. Väline lukuga rinnatasku on mõeldud rahakoti või mobiili turvaliseks kaasaskandmiseks.

Värv: tumehall ja must

TAVAHIND 110.- €

SOODUSHIND
99.- €

SNICKERS WORKWEAR
Power Winter talvejope

art 1319/0404

Eriti kvaliteetne ja kauakestev tööjope on kokku pandud keha liikumist järgivatest 3D-lõigetest, mis annavad töömehele maksimaalse liikumisvabaduse ja mugavuse. Jope on valmistatud vett- ja õlihülgavast polüester/Power-polüamiidkangast. Pehme sisevooder hoiab hästi sooja. Jope esiosa on lühem, et mugavamalt püksitaskutele ligi pääseda ning tagumine äär pikem, et töömehe selg kindlalt soojas püsiks.

Värv: must

84.- €

Hinnad sisaldavad
käibemaksu 20% ja
kehtivad kuni 31.12.2012
või kuni kaup jätkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN
Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU
Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU
Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE
Pikk 2

VILJANDI
Riia mnt 42a

JÕHVI
Tartu mnt 30

VÕRU
Riia 2

VALGA
Vabaduse 39

NARVA
Tallinna mnt 19c

HAAPSALU
Ehitajate 2a, Uuemõisa

JUHTKIRI

Paremat palka ja rohkem realismi

Eesti töötunni hind ja seega ka palgatase on praegu üle 50% kõrgem kui 2000. aastal. Soomes on töötunni hind samal ajal suurenenud umbes 16%. Aga raske on neist arvudest rõõmu tunda, kui Soome keskmine töötunni hind oli 2011. aasta andmeil 40 eurot, aga Eestis ainult 10,8 eurot. Masendav, armetu...

Pidage hoogu. Kes arvab, et inimpõlv on selle vahe tasestamiseks häbematu pikk aeg, väärib valitsejaks just nimelt Andrus Ansipit tema 2007. aasta valimisloosungiga viia Eesti 15 aastaga Euroopa viie rikkama riigi hulka või Edgar Savisaart, kes samade valimiste eel hullutas valijaid eesmärgiga tõsta Eesti keskmine palk järgmise nelja aastaga 25 000 kroonini. Need lubadused sobisid toonase ajastu vaimuga – kõik on võimalik! – hästi kokku. Kuidas eufooriaajastu lõppes, peaksime me kõik hästi mäletama. Maailmamajandus ei soosi nüüd uusi ülepaisutatud ootusi, aga ehk saab needsamad unistused ellu viia tulused ümber jaotades – teistmoodi maksustades, solidaarsemad olles?

Eesti ettevõtete kogukasum oli 2010. aastal 1,8 miljardit eurot ja eufoorilisel 2007. aastal 2,8 miljardit eurot. Isegi kui kogu ettevõtete kasum hoopis töötajate paljadeks maksta, annab see 2007. aasta kasumit aluseks võttes iga töötaja kohta – hõivatuid oli Eestis suvise seisuga 624 000 – juurde u 370 eurot kuus (miinus tulu- ja sotsiaalmaks).

Soome püüdmisest Isegi kogu kasumi paljadeks jagamine jätkaks Eesti palgatase veel Soome omast kaugele.

See oleks paljude inimeste jaoks suur summa, aga jätkaks Eesti palgatase ikkagi Soome omast kaugele. Pealegi ei pea olema majandusteadlane mõistmaks, et ettevõtjatel ei saa kogu kasumit ära võtta, kui me tahame, et siin riigis keegi ikka ettevõtlusega tegeleda tahaks. Kõne alla võiks ehk tulla sellest maksimaalselt veerandi ettevõtte tulumaksuga äravõtmise.

Teine sageli soovitatav rahva elujärje parandamise allikas on valitsemiskulud – riigikogu palgad ja muu säärane. Selle allika võimalikust mastaabist annab aimu tõsiasi, et näiteks riigikogu kantselei 2013. aasta eelarveks on kavandatud 22 miljonit eurot ja selle laialijagamise tähendaks ainult 36 eurot iga hõivatud inimese kohta.

See jutt ei tähenda, et ei tohiks mõelda tulude suuremale ümberjaotamisele ning oleks sobimatu nõuda jõukatelt sügavamat solidaarsust ja riigijuhtidelt targemat valitsemist. Kuid ühtlasi peab endale teadvustama, et isegi kui rakendada ümberjaotamist bolševistlikul määral, ei viska see meie palkasid paari aastaga Soome tasemele. Sinna jõudmine nõuab igal juhul vähemalt paari aastakümnet. Nõudkem paremat palka, aga jäagem sealjuures realistideks. ●

REPLIIK

Turg uushoone sisse?

Avaturg võiks asuda ka ilusa suure kõrghoone esimesel korrusel, väga mõnusa keskkonnas, ütles Tartu linnaape Urmas Kruuse (Reformierakond) intervjuus Tartu Postimehes, nimetades Tartu turu krundi võõrandamist pelgalt „tehniliseks küsimuseks”.

Hr Kruuse, turuhoone Tartus juba on. Avaturg on aga midagi hoopis muud. Kaubanduskeskuse vahukommi- ja vaarikalett ei ole turg. Avaturg on vaba ruum, kuhu saab tulla kevadel müüma paari kimpu karulauku, sügisel koduaia ploomi ja isepressitud õunamahla. Viie Euroopa rikkaima erakonna sekka pürgides olete vist unustanud oma aias või väiketalus kasvanud kraami müüvad inimesed ning turult tervislikku toitu otsivad linlased. ● **Külli-Riin Tigasson**

Lk 4 Rein Raud: paljud inimesed tunnevad, et neid valitsevad moraalsed vördjad

Lk 5 Tiina Puuste: klassijuhataja peab igal hommikul õpilastele silma vaatama

IRL-I PEASEKRETÄRIKS VALITI TIIT RIISALO

Laupäeval Türi kogunenud IRL-i volikogu kinnitas uueks erakonna peasekretäriks ühehäälselt Tiit Riisalo. „Täna on Eesti paljuski seda nägu, nagu Isamaa programm 1992. aastal ette

nägi. Olles nii NATO kui ka EL-i liige pole enam peaküsimus selles, kuhu edasi liikuda, vaid kuidas edasi liikuda,” ütles vastne peasekretär Riisalo IRL-i teatel. **EPL**

ELEKTER

Reedest pühapäevani jäi ilmaolude tõttu elektrita 50 000 majapidamist. Eile kella 16 ajal oli vooluta 400 klienti, kellest pea kõigile lubati elektrivarustus päeva jooksul taastada. **EPL**

Läti rahandusmi

Läti riigi rahandust juhtiva Andris Vilksi sõnul on lõunanaabritel reaalne võimalus ühineda euroga 2014. aastast.

Sealne valitsus kavatseb paluda Euroopa Keskpanga ja Euroopa Komisjoni hinnangut juba järgmise aasta jaanuaris-veebruaries.

Läti opositsioon tahab rahandusministri sõnul euroga liitumise referendumit nõudes edukale valitsusele raskusi valmistada.

Intervjuu

Raimo Poom
välisloimetuse juhataja

Rahandusminister ütleb usutluses, et lõunanaabrite juures on põhimõtteliselt alanud euroga ühinemise kampaania.

●● **Läti väljavaated euroalaga liitumiseks tunduvad säravad. Kui turvaliselt tunnete end euroga liitumise kriteeriumite täitmise teel? Kas praegused head näitajad on jätkusuutlikud?**

Olen päris kindel, et suudame Maastrichti kriteeriumid täita mitte üksnes sel kuul, vaid ka edaspidi. Muide praegu on käes esimene kuu, kui me need kriteeriumid täidame. Inflatsioon on läinud alla. Meil on praegu EL-i üks madalaimaid inflatsiooninäitajaid. Samas on see olnud traditsiooniliselt üks kõrgemaid. Intrside tase on tulnud alla, nende õigele tasemele. Ja eelarve küsimuses [peab silmas defitsiidi ja riigivõla näitajaid] pole üldse mingit küsimust.

Meie kalkultatsioonide kohaselt peaksime suutma sellist seisu hoida vähemalt järgmise suve, sügiseni. Arvatavasti isegi rohkem. Sisenõudlus on suurenenud, kuid see ei paista kuidagi mõjutavat või nakatavat inflatsiooni näitajat.

Eelarvenäitajate suhtes olen väga kindel. Läti suudab saavutada isegi paremaid tulemusi, kui oodati, nii nagu on läinud alates 2009. aastast. Intressid lähevad alla ka tehniliselt, sest lähemate kuude jooksul tootab meie riigi krediidiireiting tõusta.

Mis puudutab 2014., 2015. ja 2016. aastaid, nende kohta on raske ennustada. Ja see peaks olema mure kõigile Balti riikidele, sest selgelt on olemas palgalõhe ja heaolu tase on erinev. See võib olla potentsiaalseks inflatsiooni mõjutajaks. Kuid ka ainukeseks n-ö keskpika perioodi ohuks. Aga muidu usume, et eelarveliselt jõuame

kiiremini ülejäägiga olukorda, kui seda plaanime. Riigi võlg saab ka olema madalam järgmist aastate jooksul, nii et ses osas pole küll probleemi.

Seega Läti puhul tundub, et tehniliselt oleme valmis. Hetkel sõltub palju Euroopa Keskpanga ja euroala institutsioonide poliitilisest tahtest.

●● **Inflatsioon on salakaval – võib järsku langeda ja kiiresti üles minna. Eestis näeme, et väikeses avatud majandusega riigis ei saa selle kohta midagi kindlat paika panna. Miks te arvate, et järgmisel aastal Lätis inflatsioon stabiilseks jääb?**

Lätil paistab üsna tõenäoliselt olema EL-i üks madalaimaid inflatsiooninäitajaid ka järgmisel aastal. Kindlasti esimeses ja teises kvartalis. Eri riikide pilt on väga imelik. Näiteks riikides, mis elavad läbi probleeme, on ikka veel kõrge inflatsioon. Mitte deflatsioon, mis juhtus Balti riikides kriisi ajal.

Me ei tunne hetkel mingit palgakasvu survet või sisetarbimise survet. Võrreldes Eesti ja Leeduga on meie inflatsioon

gil püsida, sest tunne end oma näitajate poolest kindlalt ja ajastus peaks olema õige. Me ei kavatse oma plaani muuta ega edasi lükata.

●● **Kas Läti euroga ühinemise väljavaade pälvib euroala liikmete toetuse?**

Olukord on täiesti erinev sellest, mis ta oleks võinud olla mõne aasta eest. Läti koos teiste Balti riikidega on teeninud ära tunnustatud reputatsiooni. Aina rohkem kõrgeid ametnikke ütlevad, et Läti ühinemine tooks ka euroalale positiivset mõju.

Tunnen end iga kuuga aina kindlamalt. Kevadel ja suvel saime samuti häid hinnanguid. Nüüd näeme, et euroalas pole just kõige positiivsemad arengud, aga meil Lätis on stabiilne areng ning samuti täiesti teist mastist näitajad.

●● **Kuidas aga saab olema sise poliitilise protsessiga? Parlamendist ja kohtusüsteemist on tulnud häält, mis nõuavad referendumit. Millised on Läti valitsuse kavad?**

Tahaksime vältida referendumid. Kuid on olemas opositsioon ja nad kasutavad euroala nõrkusi otsimaks takistusi Dombrovskise valitsuse jaoks. Arvatavasti leiame seadusliku ja legaalse tee, et vältida niisuguseid referendumeid.

Meil on koosmööle keskus, mis on opositsioonis tugev ja alati vastu kõigile sammudele n-ö Lääne suunas ja tahaks blokeerida kõike, mis seostub NATO, EL-i ja euroalaga. On teatud pingeid referendumis osas, seda ka keeleprobleemi tõttu. On provokatsioone. Euroga ühinemine on meie kohustus, küsimus on ajastuses, millal on õige aeg ühineda.

●● **Avalikkuse toetus Lätis eurole on väga madal, mistõttu opositsioon mängib referendumit rääkides nähtavasti inimeste tunnetele. Kuidas tõsta Läti elanike toetust eurole?** See on hea märkus ja kahtlema

ta väljakutse. Küsimus poleks alles mõned aastad tagasi tõusnud ei Lätis ega teistes Balti riikides. Kasutame ju Lätis faktiliselt eurot. N-ö väikest eurot. 85 protsenti laenudest on eurodes. Pool inimeste säästudest on eurodes. Kinnisvaraturg töötab euroga, ka autoturg ja kaubavahetus. Kasutame eurot, kuid ei saa osa neist meetmetest, mis meid toetaksid häda korral.

Eestis tekkiis väga hea aken euroga ühinemiseks. Oli deflatsioon, täitsa kriteeriumid ja ka euroala polnud veel niisuguses olukorras, nagu ta on praegu.

●● **See on tõsi.**

See oli hea ajastus, Kahju, et me sellest ilma jäime siis. Inimesed keskenduvad euroga ühinemise vaatlemisel kahele asjale.

Esiteks võimalikule inflatsiooni suurenemisele. Kuid see on suhteliselt väike, ehk 0,1 või 0,2 protsenti. See ei peaks olema murettekitav.

Teine asi, mis on aga päris uus, on aga euroalaga ühinemise võimalikud kulud ning mured seoses võlakriisiga maadega. See on mure ja seda kasutab ka opositsioon. Ühinete euroalaga, maksate nii palju, mida ei tahaks teha jne. See on palju komplitseeritum asi ja olemas sunnitud rääkima nii sellest, mida me võidame euroga ühinedes kui ka kuludest.

Me ütleme, et need kulud on palju väiksemad kui võimalik abi ja krediidiireitingu paranemine. See pole ka otseselt välja arvatav, sest hüvesid on lisaks veel palju-palju rohkem. Annan seletusi sel teemal pea iga teine päev. Samuti teevad seda Läti keskpank, peaminister.

Kuid Läti inimesed on suhteliselt euroskeptilised. Peame arvatavasti veel rohkem rääkima. Aga mida siis räägime? Näiteks seda, et mak-same hetkel kiiremini tagasi oma riigivõlga. Aga euroga ühinedes näeme tõelist kokkuhoidu oma riigivõla teenindamises, mis ulatub kümnetesse miljonitesse lattedesse. Ütleme, et kui oleksime euroalas, siis meie riigireiting tõuseks arvatavasti mitme pügala

Täna digilehes

- Berlusconi vastulööks maksu-
pettuses süüdimõistmisele
- Pildid: orkaan liigub
Karibi merelt USA ranniku
poole

SURI ILLAR HALLASTE

Laupäeval suri 53 aasta vanuse-
na raske haiguse tagajärjel Illar
Hallaste, kes viimati teenis EELK
Ida-Harju praostkonna vikaarina,
teatas väljaanne Meie Kirik. Kuu
aega tagasi viidi Hallaste insuldi-

ga haiglasse. Hallaste oli üks Ees-
ti taasiseseisvumisaja tuntumaid
rahvusliku tiiva poliitikuid ning
Eesti Kristlik-Demokraatliku Liidu
asutajaid ja selle esimees.
Delfi

ÕPPUSED

Eestisse saabus ligi kakssada
NATO Napoli väejuhatuse kait-
seväelast, kes valmistuvad 1.
novembril Ämari lennubaasis
algavaks arvutipõhiseks kriisire-
guleerimise staabiõppuseks. **EPL**

OHT

Tarbijakaitseameti hinnangul
on mängumobiilid Bening Girl
(müüja TÜ Autogrill kiosk Tal-
linnas) ja Hamburger Cellpho-
ne (levitaja OÜ Kräss) liiga valju
heli tõttu ohtlikud. **EPL**

nister: teeme kõik euroga ühinemise referendumi vältimiseks

Andris Vilks kinnitab, et kui Läti oleks euroalas, siis riigireiting tõuseks mitme pügala jagu ja see annaks suurt kokkuvõidu.

Foto: Reuters/Scanpix

KES TA ON

Andris Vilks (49)

- Andris Vilks on Läti rahan-
dusminister alates 2010. aasta
lõpust, mil valimised võitnud
peaminister Valdis Dombrovskis
moodustas oma teise kabineti.
- Enne seda töötas Vilks aas-
taid Läti pangandussektoris
majandusanalüüsi vallas.

- Vahetult valitsusega ühi-
nemise eel oli Vilks Lätis SEB
panga majandusnõunik ja
peaanalüütik.
- Andris Vilksil on pangandus-
kogemust arvestades oma
ala spetsialistina rahvusvaheli-
selt väga kompetentse rahan-
dusministri renomee.

kitas sel aastal suurt muret Eu-
roopa Stabiilsusmehhanismi
ehk ESM-iga ühinemine, kar-
deti, et see ei pruugi olla põhi-
seadusega kooskõlas. Kas selli-
sed abifondid on Läti õiguskor-
raga kooskõlas?

See küsimus peaks olema
õiguslikult lahendatav. Praegu
toimub fiskaalpaketi läbivaatamine parlamendis. Selles on
viiteid ka ESM-i ja teise sarnas-
te asjadega ühinemiseks. Ma ei
saa olla sada protsenti kindel,
et suudame seda hallata, aga
kui tahame olla osa euroalast,
siis peaksime aktsepteerima
ka taolisi initsiatiive. Arvesta-
me juba praegu ka ESM-iga
ühinemise hinda, see näitaja
võib muutuda, aga me ütleme
seda oma inimestele välja. Tun-
dub, et oleme kindlal teel. Aga
tulevikku päris täpselt ei tea,
sest on olemas opositsioon, kes
püüab leida nõrkusi. Ma loo-
dan, et meie õigusgurud suu-
davad tuvastada ja kaitsta meid
taoliste nõrkuste eest. Aga kui
oleme osa euroalast, siis on väl-
timatu, et osaleme ka neis initsi-
atiivides. ●

NÕUDED

Läti ja euro- kriteeriumid

Mõne nädala eest avalikusta-
tud statistika kohaselt täitis
Läti septembris tõenäoliselt
kõige raskemini mõjutatava
euroga liitumise kriteeriumi
ehk inflatsiooni nõude.

Euroalaga ühinemise reeg-
lite ehk Maastrichti kriteeriu-
mite järgi saab sisse riik, kus
inflatsioon pole suurem kui
kolme EL-i kõige madalama
inflatsiooniga riigi näitaja,
pluss 1,5 protsenti. Läti näita-
ja möödunud kuul oli 2,9 prot-
senti, euroala sissepääsemise
reeglite järgne latt asus 2,94
protsendi peal.

Vaatamata sellele, et Läti
majanduskriisi aastatel Läti
riigivõlg kõvasti kasvas, jääb
see siiski alla lubatud taseme
ehk mitte rohkem kui 60% SKT-
st. Eelmise aasta lõpus oli riig-
i võlakoormus 42,2% SKT-st.

2011. aasta lõpetas Läti veel
3,4-protsendise eelarvedefitsi-
diga, mis oli suurem lubatud
3-protsendisest näitajast. Kuid
sel aastal peaks lõunanaabrite
eelarve ilusasti ka defitsiidi kri-
teeriumi täitma, mis teeb või-
malikuks tuleval aastal tellida
euroga ühinemiseks vajalik
Euroopa Keskpanga ja Euroo-
pa Komisjoni hindamisraport.

jagu. Praegu erinevad Eesti ja
Läti riigireiting viis-kuus püga-
lat. Aga enne kriisi oli see kaks-
kolm pügalat. See aga tähendab
meile igal aastal kümneid
miljoneid latte, pikemas pers-
pektiivis sadu miljoneid kokku-
hoidu. Ja lisaks muidugi mõis-
ta see, mida õnnestuks säästa
inimestel ja ettevõtetel tehingute
pealt.

Lisaks strateegiline küsi-
mus: Balti riigid on liiga väike-

sed majandused, lähedal Vene-
maale jne. Seda ei saa ignoree-
rida. Niisamuti oli asi NATO,
EL-iga. Saab olema OECD-ga,
millega loodame liituda järg-
misel aastal.

Lisaks vaatame Eestit, mis
on olnud Balti riikide edu
parim näide. Seda fakti ei saa
ka ignoreerida, peame enda äri-
ja poliitilise keskkonna sama-
suguseks tegema.

●●Jälgite Eesti näidet. Meil te-

Vangi mõistetud Berlusconi ründab vastu

Silvio ei väsi.

Foto: Reuters/Scanpix

Itaalia

Itaalia endine peaminister Sil-
vio Berlusconi, kelle valitsus-
aeg lõppes 2011. aastal kesk
eraelu skandaale nagu bun-
ga-bunga peod noorte tütar-
lastega ning riigi vajumisega
võlakriisi sohu, sai reedel Mila-
no kohtust teada, et on mõis-
tetud maksupettuse eest van-
gi. Algne nelja-aastane karistus
vähendati kohe küll ühe aas-
ta peale, ent praegugi poliiti-
kas mõjuka endise valitsusju-
hi reaktsioon oli tuline.

Lisaks teatele kohtuotsuse
edasikaebamisest andis Ber-
lusconi nädalavahetusel teada,
et võib lõpetada Itaalia prae-
guse tehnokraadist peaminist-
ri Mario Monti valitsuse toeta-
mise parlamendis. ● **EPL**

Hollande'i majandus- poliitika ei tööta

Prantsusmaa

Alles kevadel ametisse valitud
sotsialistist Prantsuse riigipea
Francois Hollande on silmit-
si aina kehvemate majandus-
väljavaadetega. Tööpuudus
lööb rekordeid, peaaegu iga
päev toob uudiseid uutest
tehaste sulgemistest või töö-
tajate koondamisest suurtes
ettevõtetes.

Briti pühapäevaleht The
Observer avaldas eile, et
Hollande'il on täna kavas
pidada maha kriisikohtumi-
ne maailma peamiste majan-
dusorganisatsioonidega, kus
osalevad IMF-i, Maailmapan-
ga, OECD jt esindajad. Kuid
selle asemel, et Hollande'i
sotsialistliku valitsuse eelar-
ve- ja majanduspoliitikat kiita,
kavatsevad need organi-
satsioonid presidendilt nõuda
karme struktuurseid reforme ja
kulukärpeid. Asju, mille vastu
astudes Hollande valimised
võitis. ● **EPL**

RIIGIKOGULASE IMMUNITEET

Absoluutne immuunsus ja lai immuniteet on jäänud lääne õiguskultuuris minevikku. Nõukogude Liidu ajal kasutati immuniteedi põhimõtet laialdaselt, sest partei kaitses omasid. Kui keegi midagi keelatud tegi, siis visati ta esmalt parteist välja ja alles siis anti kohtu alla, seega oli partei liige väljastpoolt vaadatuna absoluutselt puutumatu, tema üle võis kohut mõista ainult partei ise. KRIMINOLOOG JÜRI SAAR (SIRP)

TÕMBEKESKUSTEST

Kui seal [Põlvamaa] arvavad ametnikud, et neil on kaks tõmbekeskust – Põlva ja Rõpina, siis inimeste käitumise järgi on tõmbekeskus hoopis Tartu Lõunakeskus. SIIM VALMAR KIISLER (LÄÄNE ELU)

UKRAINALASTE PÜRGIMUS

[Ukrainas toimuv] kinnitab nende teesi, kes ütlevad, et 2004. aasta oranž revolutsioon kajastas Ukraina ühiskonna pürgimust rikkuse, mitte demokraatia poole. Inimene, kes hääletas Juštšenko poolt, ei väljendanud oma toetust vabadusele, vaid jõukusele. Sellise valija mõtteviis oli lihtne: kuna Juštšenko suudab meile õigeaegselt maksta, suudab ta ka Ukraina jõukaks teha. VITALI PORTNIKOV (NEW EASTERN EUROPE)

KAS EESTIS on posthábikultuur?

Valitsuspartei jätkab valitsemist häbis ja omaenese puhutud mullis

Andres Maimik

filmirežissöör

Termo Jüristo viitab valitsuspartei rahastamiskandaalist rääkides antropoloogide eristusele: süü- ja häbikultuurid. Süükkultuur on judokristlik, ainujumalale tuginev arusaam, et ükskõik mida sa ka ei tee, Jumala pilgu eest pole sul pääsu. Kui sa patustad, aga pääsed puhtalt, siis Jumal näeb seda igal juhul ikkagi. Süüd saad lunastada pihil käies, pattu kahetsedes ja indulgentse ostes. Häbikultuur lähtub aga eeldusest, et keegi kõrgemal seisja ei jälgi sind. Jumala asemel on ühiskonna valvas silm ja kui see sind eksimusest tabab, oled häbistatud.

Kui analüüsida Eesti praeguste valitsejate vahelejäämisi, tekib mulje, et Eestis ei valitse enam isegi häbikultuur, vaid pigem posthábikultuur. Isegi kui vahele kukutakse, ei häbeneta ega kahetseta mida-

gi. Teame tuntud poliitikuid, kes on alguses vassinud, siis aga kahetsenud ja tänu sellele häbikoormat kergendanud, näiteks Bill Clintoni afäär Monica Lewinskyga või Mart Laari afäär pumppüssiga. Viimane rahastamiskandaal on aga nagu 3.b, kus lapsed ajavad süüdistusi tagasi: ei tea, ei ole näinud, need ei ole üldse meie, üks vuntsidega mees hoopis tegi! Isegi kui hetkiti tundub, et võiks ju üles tunnistada, sest kuradi piinlik on, siis praegu on juba liiga hilja. Kogu valede võrk on praeguseks nii kõikematt, et tundub, nagu olekski kogu Eesti parteisüsteem ehitatud valedele, mistõttu see võib kokku variseda nagu kolme pörsakese majad hundi hingeõhu käes.

Moraalne purgatoorium

Paistab, et partei siseasjade olulisim väärtus on lojaalsus erakonnale ja see kaalub üles kõik teised universaalsed väärtused: aususe, sirgeseljalisuse, idealismi, mehisuse. Igatahes jäävad need õnnatud parteisõdurid pikaks ajaks häbisse. Kes suudaks tõsiselt võtta isikut, kes ütleb, et viis kõik pere säästus parteikassasse (isegi sel absurd-sel juhul, kui see on tõsi).

Nad istuvad kollektiivselt selle piruka otsas ja loodavad, et elu läheb edasi, uued jamad tulevad peale ja vanad unusta-

takse. Aga seni kui pole moraalsest purgatooriumist läbi käidud, oma süü ja häbistuse eest lunastust palutud, jäävad kõik tuleviku täitevvõimu pöördumised silmakirjalikkuse demonstratsiooninimisteks. Ühiskonnal on raske usaldada riigivõimu, kes sallib või soodustab avalikkusele puru silma ajamist, nagu ei saa usaldada spordisüsteemi, mis taunib avalikult dopingu kasutamist, aga salajas soosib seda.

Kuidas sa võtad tõsiselt seda, kui valitsuserakonna liige Kaja Kallas ajab praegu mingit riigikogu liikme eetikakoodeksi asja? Kuidas see kõnekäänd nüüd oligi: kits kärneriks? Paistab, et valitsuspartei elab mingis omaenese täispuhutud reaalsummullis, uskudes tõsimeeli, et eesmärk pühitseb abinõu ja valed on õigustatud, kuni vahele ei jää.

Kes on see rahvas, kelle kannatus on Ansipi sõnul katkenud, et tuli Silver Meikar parteist välja heita? Kas ainult need „minu inimesed“, nagu Chalice'i laulus, RE ustav kaardivägi? Või võtab ta tõesti sõna terve eesti rahva nimel? Nagu võtsid rahva nimel sõna selt-simehed Stalin, Karotamm, Vaino ja Brežnev, mõistmaks hukka mõni isik või nähtus. *Get real man*, võta tabletike pärisreaalsust või mis parem, mõned aastakesed puhkust. ●

PALJUD INIMESED tunnevad, et neid valitsevad moraalsed vördjad

Back in the USSR

Rein Raud

kodanik

Terme suve jooksul küsisin endalt toimuvat pealt vaadates korduvalt, miks ma ei kirjuta selle kohta artiklit. Ja vastasin: see ei muudaks midagi. Lauristin kirjutas, Kivisildnik kirjutas, paljud kirjutasid. Et rahva ja riigi vahele tekkinud lõhe süveneb, et nii edasi enam ei saa. Aga saab küll. Mis mõtet on avaldada arvamust ruumis, mida Aare Pilv tabavalt nimetab „kurdiks ajastuks“? Peale selle, et saaks endal südamele ära, või hoopis närvi mustemaks.

Võim valdab vaba mõtte tasalülitamise mehhanisme perfektselt. Näiteks riigikogu on kombeks korraldada nn Valge saali arutelusid, mis toimuvad siis, kui tegelikult on juba teada, mis tuleb. Sinna uhkesse ruumi kutsutakse kokku erinevate vaatenurkade esindajaid, kes võivad tundi-de kaupa jahuda, kuidas nende meelest asi peaks olema, pärast võtab keegi kokku, et näete, oli erinevaid seisukohti, me siis vaatame-kaalume. Kuigi tegelikult on otsus kabinetide vaikuses ammu tehtud.

Ometi, praeguseks on toimunud mõningaid asju, mida ei saa selges keeles kirjeldamata jätta. Me oleme videomängus „Eesti Vabariik“ siirdunud järgmisele level'ile. Kui kalugi alguses oli kombeks avaliku võimu hääletorudel iga vähegi kriitilise arvamuse kohta kohe vastata, et kas teie tahate siis kommunistlikku korda tagasi, siis praegu on põhjust öelda: see ongi tagasi.

Uues, ajakohasemas vormis ja ilma kõigi ekstsessideta. Kaupa täis poodidega. Poolingliskeelsena poolvenekeelse asemel. Aga sisuliselt väga sarnasena.

Silvergate'i skandaaliga on Eesti taassisenenud postsovet-

likku ruumi. Meil ei ole enam põhjust väita, et asjad on mitte üksnes paremini, vaid oluliselt, sisuliselt teisiti kui Venemaal, Ukrainas või Armeenias. Me oleme paarikümne aasta jooksul suutnud üles kasvatada terve põlvkonna komsomoli ja NLKP noorliikmeid ka pärast seda, kui need organisatsioonid siin oma tegevuse lõpetasid.

Samasuguseid teflonmehi, kes ei usu ei oma organisatsiooni deklareeritud eesmärke ega programmi teostatavust („Eesti Euroopa viie kõige rikkama riigi hulgas“ kõlab pea-aegu nagu kommunism), küll aga teavad, et hüvesid on piiratud hulk ja ainult võimal-olijad võivad oma tegevuse-

Eesti on suutnud taasiseseisvusajal üles kasvatada pundi NLKP noorliikmeid.

Silvergate'i skandaaliga on Eesti taassisenenud postsovetlikku ruumi.

ga tagada, et neile saaks neid osaks ebaõiglaselt palju.

Loomulikult ma tean, enne kohtulahendit ei või keegi öelda, et see-ja-see on süüdi. Ja ei ütlegi. Ometi, ma võin arvata (ja mulle tundub, et väga paljud jagavad seda arvamust), et nii on vaid seepärast, et tippoliitikutud valetavad, jahmatava enesekindlusega ja ilma erilise fantaasiata, vaevumata isegi üritama anda oma sõnadele vähimatki usutavust.

Kui ma kuulen, et kellelgi oli kodus sularaha, mille eest ta kavatses maad osta, siis on vaid kaks võimalust: kas peab ta mind täielikuks idioodiks või siis on tal absoluutselt ükskõik, mida ma temast arvan, sest tema võib. Tal on võim. Ta teeb, mis tahab. Teda ei koti. Ta määratleb ennast ise, informatsiooni- ja juriidiliselt. Ja koos sõpradega broneerib ta ruumi, kus võiks tema vastu meelt avaldada, ja noogutab kaasa, kui tema sõbrad hakkavad õigussüsteemile (mis on sel juhul mu meelest toimiv õigusriigi viimase tugisambana) ka päitseid pähe planeerima.

Mida tähendab sisuliselt praegu minu jaoks piisava selgusega ilmsiks tulnud, mis sest, et kohtus tõestamata parteide rahastamise mehhanism? Seda, et Eesti riigis võib osta seadusi ja häali.

Nagu mujalgi endises Nõukogude Liidus, ruumis, kuhu me nüüdsest üsna ühemõtteliselt jälle kuulume. Ma ei saa võtta sellist riiki tõsiselt, isegi kui selle valitsejate hulgas on ikka alles ka mõni üksik aus ullike. Mul ei saa olla enne praeguse olukorra väga põhjalikku muutmist enam usku mitte ühessegi riigikogu otsusesse ega valitsuse ettevalmistatud eelnõusse.

Mul ei ole enam usku

Mul pole võimalik arvata, et need on välja kujundatud parima arusaamise kohaselt riigi ja rahva oleviku ja tuleviku vajadusest. Ma kardan, et need on tellija materjalist. Ja korralikult kinni makstud. Ma ei oska alati näha seoseid, kuidas üks või teine pisike seadusemuudatus on kasulik ühele või teisele suurfirmale, organisatsioonile või institutsioonile, aga ma usun nüüd, et nad on enam-vähem alati olemas. Ja miks üldse me peaksime arvama, et tegemist on seaduslikult tegutsevate rahastajatega? Kusjuures see ei käi ainult Reformierakonna kohta. Kõik teised parlamendierakonnad on vaadanud toimuvat pealt, suu vett täis. Sellest ma saan järeldada ainult, et nad on samasugused.

Kuidas peab tundma end ühiskond, mis on suures osas veendunud, et teda valitsevad moraalsed vördjad? Kes üldse ei suuda, need lähevad ära. Mõne jaoks ei valmista olukord probleeme, vaid lubab tema oma lähemas elukeskkonnas samamoodi vassida ja sahkerdada. Mõni ohkab sügavalt, surub hambad risti ja kannatab ära. Mõni tõstab korra uniselt pea, et kas oli midagi või? Ja valib järgmine kord jälle orjade ja orjapidajate parteid. Aga mõni ikkagi ulub ja karjub, kuni saab. Eks nüüd sõltub nii mõndagi sellest, kui palju neid viimaseid on. ●

Varem samal teemal:

Aare Pilv „Vaikiv või kurt ajastu?“

19.10

Andrus Kivirähk „Kes neid valib?“

27.10

HILLAR METSA METSIK MAAILM

VÕÕRTÖÖJÕUST

Kui oleks minu teha, siis ma ei küsiks tööloa taotlejalt isegi haridusttõendavat dokumenti, kui siin ne Eesti ettevõtte talle 4000 eurot reaalselt palka maksab. Maksuameti kaudu oleks seda väga lihtne kontrollida.

TARTU ÜLIKOOLI MAJANDUSPROFESSOR RAUL EAMETS (DELFI)

BALKANI ASÜÜLITAOTLEJATEST

Viimasel kaheksal kuul on Rootsi saabunud rohkem asüülitaoetlejaid Serbiast, Bosniast ja Hertsegoviinast ning Albaaniast, kellel pole EL-i pääsemiseks enam viisat vaja, kui Süüriast, kus käib kodusõda. Paljud asüülitaoetlejad on mustlased, kes kannatavad oma päritolumaades ranga diskrimineerimise all. [- -] Rootsi ja Euroopa Liit ei saa vastu võtta kõiki, keda nende kodus halvasti koheldakse. Kuid me saame esitada karme nõudmisi, et kõiki inimesi koheldaks seal hästi. DAGENS NYHETER

VANASÕNA

Kui lumi tuleb sügisel lehtede peale, siis tuleb ta ka kevadel lehtede peale.

KLASSIJUHATAJA peab igal hommikul oma õpilastele silma vaatama

Koolivägivald: õpetaja kogemus

Tiina Puuste

Lagedi põhikooli õpetaja

Koolivägivald on suurenunud, kirjutavad ajalehed. Kahjuks tundub, et paljud koolid pole toimivat vägivaldavastast süsteemi loonud. Kõik hea toimub kampaania korras ja üksikutes koolides. Mõne aasta eest Tallinna ülikooli selleteemalistes töötubades osaledes sai mulle selgeks, et vägivallavastane kasvatus toimib Eestis hästi ainult lasteaiatasemel.

Tegelikult on kõik targad asjad ääretult lihtsad.

Olen õpetaja. Kui ma 25 aastat tagasi kooli tööle tulin, siis koolivägivaldast veel eriti ei räägitud. Ometi tundsin, et see on väga-väga suur prob-

leem. Ja hakkasin end sel teemal harima. Võimalusi selleks on piisavalt: kirjandus, koolitused, rahvusvahelised projektid. Nüüdseks on mul asjast oma nägemus ja tundub, et toimiv vägivallavastane laste kasvata-mise kogemus.

Esiteks on vaja last kaitsma ja õpetama kas või ühte sellist inimest, kellel oleks suur empaatiavõime, kes hooliks lapsest isetult. Siis ei jää laps oma murega üksi. Ta ei pea isegi midagi rääkima, sest lapse olekust, näoilme, säratutest silmadest, kehahoiust ja fantoomvaludest võib tähelepanelik vaatleja paljugi välja lugeda. Klassijuhatajad peaksid iga päeva algul leidma vähemalt viis sekundit, et igale lapsele otsa vaadata.

Teiseks tuleb meele pida-da, et kõige suurem töö tuleb ära teha esimese klassi algusest teise klassi jõuludeni. Sest siis tuleb lastele selgeks õpetada sotsiaalse intelligentsuse põhireeglid: vaja on oskust end sõnade abil piisavalt hästi väljendada ning oskust sobiva käitumise abil aidata kaaslastel vältida piinlikkust tekitavaid olukordi. Selgeks peavad saa-

ma teatud põhitõed. Näiteks see, et poiss ei kakle kunagi tüdrukuga, ka mitte rumalalt käituvat või vägivaldse tüdrukuga. Ta vaid kaitseb ennast. Muidu kasvab vägivaldsest poisist üles vägivaldne mees ja see muudab juba tema enda elu õnnetuks. Selle töö juurde kuulub suure empaatiavõimega õpetaja ja/või lapsevanem. Kõige paremini õpivad lapsed eeskuju kaudu.

Kiusatust kiusajaks

Kolmandaks peab õpetaja jõudma algklasside lõpuks üles kasvata da sõbraliku klassikollektiivi, kes tahab koos olla ja läbi käia ka pärast tunde: inimesed, kes aktsepteerivad teiste käitumist, välimust ja muid omapärasid, mis kaasinimesi ei ohusta, ning seisavad üksteise eest. Selle eelduseks on huvitavad tegevused ja loominguline õhkkond nii koolis kui ka väljaspool kooli. Kui juurde tuleb uusi õpilasi teistest koolidest, siis peavad nad kohandama end klassile sobivatesse raamidesse. Kui normiks on saanud sõbralik olek ja teisi mõistev õhkkond, siis lõpevad vägivaldsed olukorrad kii-

resti ja ilma väga tõsiste tagajärgedeta.

Neljandaks peab iga õpetaja teadma, et kõige suurem töö ja kannatlikkus kulub tal ära siis, kui tema klassi tuleb varem taga kiusatud laps. See töö on nagu kahe teraga mõök. Kõigepealt peab selle lapse tagasi

Lapse olekust, näoil-mest, fantoomvaludest võib tähelepanelik vaat-leja paljugi välja lugeda.

Kõige suurem töö tuleb klassijuhatajal ära teha esimese klassi algusest teise klassi jõuludeni.

aitama normaalsele elule teiste laste kaudu ja siis peab olema kogu aeg valvel, et mitte lasta juhtuda sellel, et endisest kiusatavast saab klassi nõrgemate laste kiusaja. Minu kogemus ütleb, et lapsed, keda varem on kiusatud, võivad hiljem ise hakata teisi kiusama. Sel juhul tuleb väga kindlalt selgeks teha, et selline käitumine ei ole lubatav.

Viieandaks peab täiskasvanu alati igas olukorras sekkuma, kui näeb, et last kiusatakse või on ta hädaohus. Teinekord piisab ainult seisatamisest, vaatamisest või retoorilisest küsimusest: „Kas see on koolivägivald?” Pole tähtis, et sa ei tunne seda last.

Lõpetuseks kirjutan mõne konkreetse juhtumi kirjelduse minu koolielust.

3. klassi tüdruk tuli vahetunnis 2. klassi ja sodis ära ühe tüdruku päeviku, keda samal ajal klassis polnud. Õpetaja vestles sodijaga. Kuuldes juhtunust kaebas lapse ema õpetaja peale kooli juhtkonnale, teades, et tema perekond on tüdrukut, kelle päevikut soditi ja kes oli vaesemast perest, rahaliselt toetanud ning muuseumidesse jm kaasa võtnud ning seega võib tema tütar selle lapse päevikut sodida.

5. klassi tuli uus poiss, kes valis teiste hulgast välja kõige kõhetuma ja sõbralikum poisi ning kutsus selle teiste kuuldes vahetunniks välja kaklema. Selle peale ütles klassi sitke jalgpallipoiss, et ta astub teise eest välja. Nii läkski. Teisel päeval olid uue poisi vanemad koo-

lis. Kui poisi isa kuulis sellest, mis päriselt juhtus, sai poiss veel lisaks isa käest riielda.

4. klass korraldas lõpuekursiooni Heureka Soome. Üks poiss ei saanud tulla, sest teda kasvataval vanatädil polnud sõiduraha anda. Teise poisi ema, kes polnud ka rikas, andis selle raha. Ta ei lubanud ütelda, kellelt raha tuli.

7. klassi tunnis märkas uus õpetaja, et lapsed itsitavad ja loobivad salaja üht kaaslast paberikuulidega. Kui õpetaja läks klassi tagaossa, märkas ta, et sellel kogukal poisil vajasid istudes püksid nii alla, et kannikate vahe paistis. Seda kohta siis teised pommitasid. Vahetunnis vestles õpetaja poisiga keha varjavast riietamise stiilist. Laps ei olnud lihtsalt selle peale tulnud.

Selliseid olukordi juhtub tegevõpetajal iga päev. Kas siin oli ka vägivalda? Otsustage ise. ●

Varem samal teemal:

Külli-Riin Tigasson „Ise süüdi?” 26.10
Herbert Scheithauer „Kiusamise ohvriks võib sattuda igaüks” 23.10
Anna-Liisa Villmann „Psühholoog: agressiivsust on koolis rohkem kui varem” 19.10

EESTI jaoks on auasi teha vahet vältimatul sõjaolukorral ja kindralite provokatsioonil

USA sõjaõhutajad süüdistavad üksteist: kes Iraagi küsimuses maailma pettis?

Hans H. Luik

Ekspress Grupi nõukogu liige

Eesti poolt vaadates jääb USA presidendi Barack Obama välispoliitika nõrgaks – kurb on jälgida Gruusia ja Ukraina libisemist Vene mõju sfääri. Vabariiklase Mitt Romney juhatusel võiks Eesti tunda end kindlamalt, kuid siis tuleks meie poliitikutel nõustuda Romney sõjaka retoorikaga.

Reedel läksid USA sõja-

kamad poliitikud tülli küsimuses, kes vallandas 2003. aastal Iraagi verepulma. Asi algas sellest, et G. W. Bushi valitsuse välisminister Colin Powell hakkas toetama vabariiklaste vastasleeri, Obamat. Powell ründas Romneyt, kelle välispoliitilised seisukohad muutuvat pidevalt. „Ühel hetkel on ta kindlalt meie vägede Afganistani jäämise poolt, esmaspäeval aga nõustus vägede tagasitoomisega. Kuberner Romneyl on mõned väga-väga tugevad uuskonservatiivsed seisukohad, mida ma ei jaga.”

Senaator John McCain pöörutas uuskonservatiivide leeri: „Powelli enda kõige kurvem poliitiline hetk oli see, kui ta läks ÜRO julgeolekunõukogu ette ja rääkis Iraagi kohta absoluutset valet. Nüüd kiidab Powell Obamat, et too tõi meid Iraagist välja. Kuid need olid

Powelli enda julgeolekunõukogu ees esitatud väited, mis meid Iraagi sõtta viisid!”

Unustas ära

Tõsi ta on. Kindral Powell kandis julgeolekunõukogu ees ette mingeid katkendlikke iraaklaste telefonikõnesid ja näitas vanade veoautode pilte, väites, et Iraagil on kindlasti massihävitussrelv. Prantsuse ja Saksa riigijuhid väljendasid kindrali jutu peale suurt skepsist. (Hiljem sai selgeks, et massihävitussrelvi Iraagil tõesti polnud.) Ent Vietnami sõja veteran, senaator McCain unustas vanema mehe-na ära, et 2002. aastal kinnitas ka tema: „Igaüks teab, et Iraagil on massihävitussrelvad.”

Iraagi ründamine algas 20. märtsil 2003. Saksamaa ja Prantsusmaa, kellel oli Iraagi kohta strateegilist informatsiooni, üritasid pidurda-

da uute EL-i kandidaatriikide kihku koos Ameerikaga verevalamisse tormata. Ka Bushi enda julgeolekunõunik Richard Clarke on raamatus „Kõigi vaenlaste vastu” kirjutanud, kuidas Iraagi ründamine vastukaaluks al-Qaida 9/11 terrorile tundus sama ogar kui „Mehhiko ründamine vastuseks sellele, et jaapanlased pommitasid Pearl Harbouri”.

Kuigi Prantsuse president Chirac manitses Ida-Euroopa maid mitte sekkuma asjasse, mille kohta neil ei ole strateegilist informatsiooni, ja pigem „kasutama võimalust vaikida”, kirjutasid kümme riiki, sealhulgas Eesti, alla nn Vilniuse kirjale. Eesti ühines Iraagi sõda õhutava kirjaga välisministerruumi julgeolekupoliitika asekanstleri Harri Tiido allkirja kaudu. „Püüdsin kirja sõnastuses muuta kohta, kus räägiti

USA poolt esitatud kindlatest tõenditest Iraagi massihävitussrelvade kohta, sest meile Powelli tõendid väga veenvad ei tundunud,” meenutab Tiido nüüd. Teksti ei muudetud.

Eesti Ekspressi küsimusele, kes kirja õigupoolest koostas, vastas Kristiina Ojulandi välisministeerium, et see polevat oluline. Herald Tribune paljastas aga, et kirja koostas suure tõenäosusega maailma suurima relvafirma, USA Lockheed Martini asepresident ja lobist Bruce Jackson.

Vilniuse kiri koostati Herald Tribune'i andmeil jaanuaris 2003, kui Bruce Jackson kutsuti USA Slovakkia saatkonda pidulikule lõunale. Koosviibimisel oli ka enamik kümne gruppi kuuluvate riikide Ameerika suursaadikuid. Kiri, mille-ga Eesti Siim Kallase valitsuse ajal ühines, toetas USA Iraagi-

poliitikat juba enne, kui Colin Powell ÜRO julgeolekunõukogu ees sõja õhutamiseks valefakte esitas. Hiljem on kindral rahvusvahelise avalikkuse petmise pärast vabandust palunud.

Sõda Iraagis viis Iraagi šiitide võimu alla, ehkki vabade valimiste kaudu. Šiiidid on võimul ka Iraanis ja võtavad varsti tõenäoliselt üle Süüria.

Kuna USA ja Iisraeli järgmiseks sihtmärgiks võib saada Iraan, hakkab ilmselt kusagil valmima uue „agarate koalitsiooni” kiri (ameeriklaste *coalition of the willing*). Ja Prantsusmaa presidendiks on taas sotsialist. Loodame, et selleks ajaks on Eesti välispoliitika sedavõrd Euroopa tuumikriikidele lähenenud, et meiega jagatakse luureinformatsiooni.

On auasi teha vahet vältimatul sõjaolukorral ja kindralite provokatsioonil. ●

70-ndates vanaproua kaotas käendajaks hakates oma kodu

Laenud

Üha enam inimesi kaotab selgitamata pangalepingute tõttu käenduseks antud kodusid.

Kadri Ibrus

kadri.ibrus@epl.ee

„See korter oli kõik, mis mul oli, see oli ostetud minu tööga kogutud rahast. Nüüd mul ei ole enam midagi,” räägib 70-ndates eluaastates vana-duspensionär Ruth, kelle kodu müügiks on Sampo pangas nõudmisel kohtutäitur Arvi Pink alustanud täitemenetlust.

2007. aastal kirjutas pensionär notar Mare Milleri juures alla Sampo pangaga sõlmitud leppele, millega tema korter läks tagatiseks tema lähedaste abielupaari korteri ostuks. Ta kirjutas lepingule alla, saades aru, et tema on kolmeks aastaks käendaja. „Niimoodi mulle seletati. Väga närviline öhk-kond oli seal, kui oli allakirjutamine. Mulle selgitati igal juhul, isegi kui midagi juhtub tagasimaksimisega, siis läheb võla katteks müüki esimesena ikkagi see laenuka ostetud korter, mitte minu oma,” rääkis vanaproua. 2008. aastal andis pank abielupaarile veel täiendavalt laenu.

Korterid korruga müüki

Korteri ostnud mees suri 2010. aastal enesetapu tagajärjel ja võlga jäi edasi maksma üksnes leseks jäänud naine, kes aga sattus haiglasse. Niisiis tekkisid ras-kused laenu tagasimaksmisega. Pank lubas sellega küll arvestada, kuid asi päädis sellega, et mõlemad korterid pandi võla katteks korruga müüki. Vanainimese korteri täitemenetlus käib, kuigi ta pöördus ka koh-tusse palvega see peatada. „Kõik kinnitavad, et inimlikult saavad nad aru, aga midagi justkui mitte keegi teha ei saa,” ütles murest murtud naine.

Abielupaari ja vanaproua ühishüpoteegi seadis Sampo pank 2007. aastal summale 1 690 000 krooni. Abielupaarile anti laenu 915 000 krooni. Tagatiseks oli laenu eest ostetud kahetoaline Mustamäe korter ja vanaproua ühetoaline korter.

Esialgses lepingus oli aga kõige muu kõrval ka klausel, mis oli sõnastatud nii: „Ühishüpoteegiga on tagatud hüpo-teegipidaja nõuded alljärgnevalt: [...] Kõik nõuded x ja y (inimesed, kes korteri ostmiseks laenu võtavad) vastu, mis tulenevad hüpoteegipidaja, x ja y vahel sõlmitud ja tulevikus sõlmitavatest võlaõiguslikest lepingutest ning nende võimalikest lisa- ja/või muutmiskokkulepetest.”

See klausel tähendab, et abielupaar võib pangaga sõlmida uusi lepinguid ja võtta uusi laene ja vanainimene on muudkui

ikka oma korteriga tagatiseks, samal ajal ei ole tal õigust kogu toimuva kohta mitte midagi teada ega seda seega ka mingil moel takistada.

Kui usutav on reaalsuses, et kui käendaja sellest aru saaks, siis ta nõustuks sellise tingimusega? Kuuldes Eesti Päevalehe käest selle punkti sisu, raputab vanaproua pead... „Ma ei oleks üldse hakanud käendajaks, kui ma oleksin teadnud, et panen oma korteri niimoodi riski,” ütleb ta.

Mida vanaproua samuti ei teadnud ega tea siiani, on, mis laenuka üldse toimub: kui suur oli tegelikult abielupaarile

sel poolel ei ole oma juriidilist nõustajat, ei oska ta midagi enda kaitseks öelda ning tegutses üksnes pank.

Hüpoteegi seadmise lepingu juurde ei ole lisatud laenulepingut, seega juba seda sõlmides käendajal info puudus. Samal ajal vastutab käendaja selle võetud laenu eest solidaarselt.

Kümnetel sama probleem

Ühishüpoteegi seadmise protseduur näeb tavaliselt välja nii, et tüüpselepingu koostab pangajuristide tiim, kes saadab selle siis notarile. Oma korteri tagatiseks andja tuleb notari juurde, kes peaks siis selle sisu ja tagajärgi temale tutvustama. Inimene saab lepingut näha alles seal kohapeal. Notarid saavad lepingusse lisada ka kirjalikult oma selgitused. Ent näiteks Ruthi lepingus ei ole notar kirja pannud ühtegi selgitust tema, lisatagatise andja õigustatuse kohta, ega ole seal kirjas, millal ja mis tingimustel nõue hüpoteegi andja vastu pööratakse.

Mitmed juristid on Eesti Päevalehele kinnitanud, et sama klausliga on probleeme paljudel inimestel. Eelmisel neljapäeval toimus Tallinnas Lindakivi keskkuses juristide liidu tasuta õigusnõustamine, kus 88 pöördujal oli just seesama probleem – võlanõuded ja käendused. 14 inimest olid teisele inimesele käendajaks hakkamise tulemusel kaotanud täielikult oma varad. ●

Pensionär: ma ei oleks üldse hakanud käendama, kui ma oleksin teadnud.

Viimasel ajal on üha enam selliseid lepinguid kohtus kehtetuks tunnistatud.

antud laenu summa, kui palju on tagasi makstud, millal leping üles öeldi, kuidas arvatuti intressid ja viivised. Kogu seda infot ei pea pank vajalikuks tagatise andjale teatavaks teha.

Alles kohtutäituri teatest saab käendaja lugeda, et võlg-nike viiviste summa on üle 5000 euro. Tohtu summa, mida iga lepingu osapool, kes oma õigustest aru saaks, vaidlustaks. Miks pank üldse lasi viivistel terve aasta koguneda? Miks ei oleks võinud lepingut kiiremini üles öelda? Vastus näib olevat lihtne: kui tei-

KOMMENTAAR

Pank: lepingud ei eksita

Sampo pangas pressiesindaja Anneli Rõuk andis teada, et konkreetseid juhtumeid nad ei kommenteeri, viidates vajadusele hoida pangasaladust. Üldisemalt rääkides kinnitas pangasindaja, et reaalselt laenusummat käendajale ei näidata ning kuna lepingut tutvustatakse notari juures, ei saa leping olla eksitav.

Küsisime pangalt, miks pank ei täida võlaõigusseadusest tulenevat kohustust käendajale infot anda. Sest võlaõigusseaduse kohaselt, kui laenuvõtja ei

täida laenukohustust ja nõuded esitatakse hüpoteegi andja vastu, on hüpoteegi andjal õigus esitada võlanõude kohta vastuväiteid.

Rõugu sõnul annab pank infot tagasimaksete korrektsuse, kuid mitte reaalsete arvude kohta, mida peab pangasaladuseks. Samuti ei ole pangasaladuseks eksitav klausel, mis lubab laenuvõtjal võtta uusi laene, jättes ka selle tagatiseks hüpoteegi andja vara, teda sellest teavitamata.

KOMMENTAAR

Notarid: selgitame, kui vaja

„Nõustume, et käenduse andmine teiste isikute laenu tagamiseks võib käendajate jaoks probleemseks osutuda,” kinnitas notarite koja tegevdirektor Eve String. „Kuna käendajal ei ole pea kunagi täielikku ülevaadet ja kontrolli laenu üle ja käendaja kohustused ei pruugi olla piisavalt selgelt määratletud,” kinnitas ta.

Küsimusele, kas notarid saaksid midagi teha, et inimesed, kellele nemad peavad tehingute sisu selgitama, tehingute sisust paremini aru saaksid, vastas String pärast mitmekordset küsimist: „Pole küll kunagi väitnud, nagu ei saaks või ei peaks nota-

rid vajadusel lepingute tagajärgi põhjalikumalt selgitama.”

String märkis, et viimasel ajal on tulnud üha enam ka kohtuotsuseid, kus sellised kõikehõlmavad ühishüpoteegiga lepingud on tarbijale kahjuliku tüüp-tingimuse pärast kehtetuks osutunud. „See, miks eriti täiendava tagatise andjale laenusumma-de kohta infot ei anta, tundub ka meie jaoks arusaamatu, kuna võlaõigusseadusega on sätestatud võlaosalda vastav kohustus ning kui seda ei täideta, siis on käendajal õigus nõuda sellega tekitatud kahju võrra tema vastu suunatud nõude vähendamist,” lisas String.

Pevkur ootab ettepanekut visiiditasu tõstmiseks

Meditsiin

Sotsiaalminister ja

haiglad otsivad lisaraha

patsiendi taskust, meedikud tõmbavad pidurit.

Vahur Koorits

uudised@epl.ee

Sotsiaalminister Hanno Pevkur ütles, et arstide palganõudmiste rahuldamiseks on haiglad pöördunud tema poole, et tõsta nii voodipäevatasu kui ka visiiditasu. Seaduse kohaselt tuleb voodipäevatasu ja visiiditasu igal aastal tarbijahinnaindeksi muutuse kohaselt korrigeerida, seda pole aga kümme aastat tehtud. Nüüd pöördusidki haiglad Pevkuri poole, et voodipäeva- ja visiiditasu tõstmiseks lisaraha teenida.

Pevkur ootab enda sõnutsi haiglate liidu lõplikku ettepanekut, kui palju visiiditasu ja voodipäevatasu tõsta. Voodipäevatasu on praegu 1,60 eurot päevas ning kui selle eesmärgiks oli katta vähemalt haige toidukulu haiglas, siis praegu ostavad haiglad Pevkuri sõnul toitu sisse hinnaga 4–5 eurot päevas.

Visiiditasu tõstmise asjus on spekulieritud lausa selle tõstmisega 15 euronni praegusest 3,20 eurolt, aga see on Pevkuri sõnul liiga kõrge. „Visiiditasu saab tõsta vastavalt tarbijahinnaindeksi muutusele, kui aga seda tahetakse tõsta sellest enam, tuleb riigikogus seadust muuta,” lausus Pevkur.

Meedikud on vastu

Eile pealelõunal saabus aga Eesti arstide liidult ja Eesti tervishoiutöötajate kutseliidult teade, mis osutab, et Pevkuri eestvedamisel valmivas hea tahte koostöökokkuleppes on kirjas, et osapooled peavad oluliseks vältida patsientide omaosaluse kasvu. Seega leiavad liidud, et oodates ettepanekut patsientidelt suurema hulga raha nõudmiseks räägib minister iseenda algatatud leppe vastu.

„Arstide liidule ja tervishoiutöötajate kutseliidule andis just selle kokkuleppe tekstis sisalduv punkt patsientide omaosaluse suurenemise vältimise kohta teadmise, et tervishoiutöötajate streigimõudmiste täitmiseks ei võeta lisaraha patsiendi taskust,” kirjutas ametiühingute kõnesisik Katrin Rehema, kelle sõnul tuleks raha võtta hoopis haigekassa jaotamata kasumist. „Küsimine sotsiaalministri- l: kas koostöölepele osalised kutsuti kokku niisama aega raiskama?” küsib ta. ●

Rahulolu avalike e-teenustega on hakanud langema

Inimene ja riik

Küsitluse järgi peavad Eesti inimesed avalikke teenuseid üsna raskesti kättesaadavaks.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@ep.ee

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi tellitud uuringus selgus, et kui alates 2008. aastast oli inimeste rahulolu riigi ja omavalitsuste e-teenustega tõusnud, siis sel aastal on rahulolu langenud – 2010. aasta 75 protsendilt 67 protsendile.

Peamiselt ei ole inimesed e-teenustega rahul seetõttu, et neid on liiga keeruline kasutada, need kulutavad palju aega ning juhised ja kasutajatugi on ebapiisavad.

Praegu on iga riigiasutus oma nägu ning paberite esitamine võib nõuda mitme asutuse vahel jooksmist, kus pahasti küsitakse üle ka infot, mis eelmisele asutusele juba anti. Rääkimata orienteerumisest 548 erineva riigiportaali eesti.ee lehel kättesaadava dokumendivormi vahel. See kõik kulutab raha, aega ja närve nii inimesele kui ka riigi poolt vaadates.

Riigiasutused ise möönavad samuti probleeme ja leiavad, et teenuseid küll luuakse ja arendatakse, kuid pole kedagi, kes vastutaks selle eest, et erinevate asutuste loodu moodustaks terviku.

Kõiketeadev pereametnik

MKM-i infoühiskonna teenuste arendamise osakonna nõunik Janek Rozovi sõnul pole inimesel üldjuhul riigiga väga tihti suhelda vaja, tihtilugu ehk korra või paar aastas. „Põhiprobleemiks ongi, kuidas inimene saaks vajaliku teenuse kergelt kätte ka siis, kui kasutab seda kasvõi ühe korra elus,” märkis ta.

Portaalis eesti.ee tuleb orienteeruda 548 erineva dokumendivormi vahel.

Et inimese ja riigi suhtlus hõlpsamini sujuks, on ministeeriumis koostatud mõttepaber avalike teenuste korraldamisest. Ühe keske lahendusena pakutakse seal välja kontaktpunktide loomine nii veebis kui ka

füüsiliselt. Internetis tuleks koondada teave teenustest portaalis nagu näiteks eesti.ee, ettevõtja portal ja muud sellised ning panna need omavahel koostööd tegema.

Füüsiliste kontaktpunktide all peab ministeerium silmas näiteks nn pereametnikke, kelleks võiksid olla laiendatud volitustega sotsiaaltöötajad, maavalitsuse töötajad või teised ametnikud, kes väiksemates asulates ühest kohast erinevaid teenuseid vahendaksid.

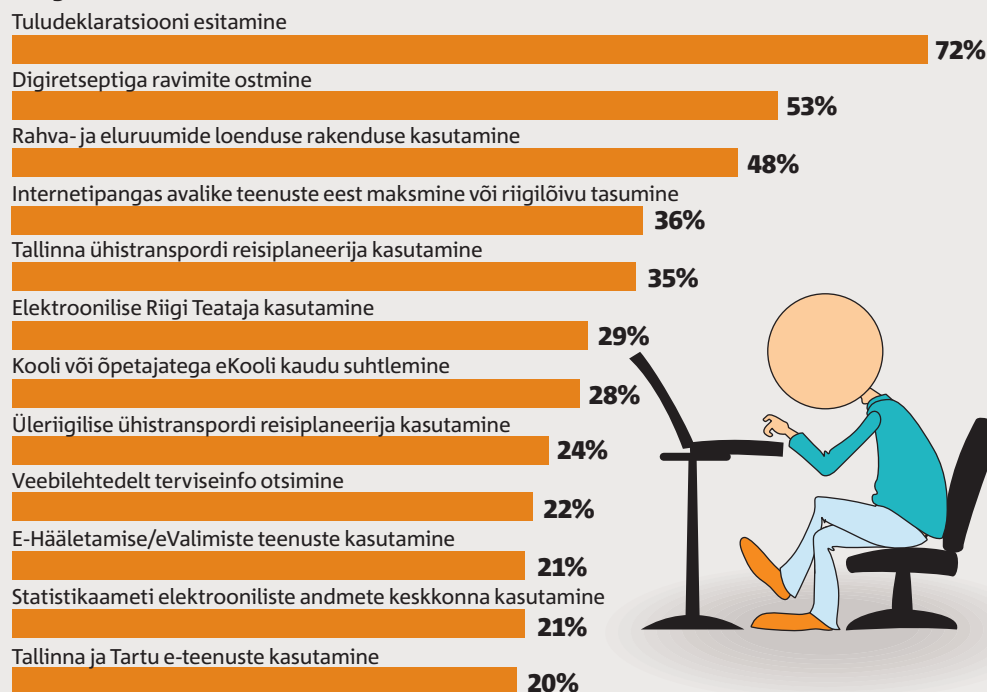
Veel pakub ministeerium lahendusena avalike teenuste kataloogi loomist, andmete topelt küsimise keeldu ning dokumendiliikide ja -vormide ühtlustamist. Lisaks tuleb ka inimeste teadlikkust tõsta, mida näitas uuringki – vaid 29 protsenti küsitletutest peab end teadlikuks e-teenustest.

Nende murede lahendamiseks on ministeeriumil juba töös neli eri projekti nii teavituse kui ka teenuste arendamise vallas ning kavandamisel on veel seitse – näiteks ühtse tagasiside andmise süsteemi loomine, avalike teenuste kataloogi loomine ning infotelefoni käivitamine, millel annaksid nõu erinevate asutuste ametnikud. ●

Vajalikumad e-teenused

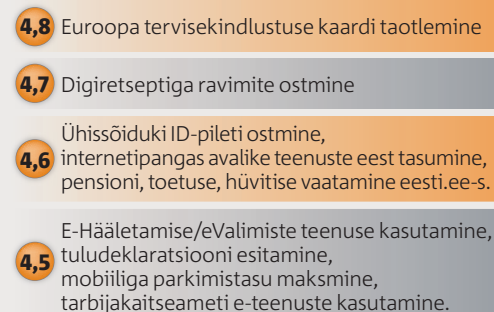
Kõige rohkem kasutasid inimesed aasta jooksul tuludeklaratsiooni esitamise e-teenust, kuid kõige enam jädi rahule Euroopa tervisekindlustuse kaardi taotlemise ja digiresepti teenusega.

Kõige rohkem kasutatud e-teenused

Kõige rohkem jädi rahule

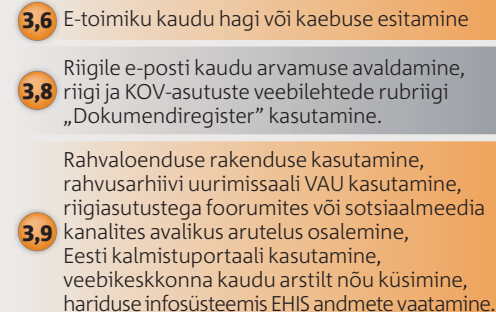
HINNANG VIIEPALLISÜSTEEMIS

Allikas: majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi tellitud ja TNS Emori korraldatud uuring; graafika: Maret Müür

Kõige vähem jädi rahule

HINNANG VIIEPALLISÜSTEEMIS

Merirahu 6 korterid müügis!

- Kodu mere ääres
- Kvaliteetne siseviimistlus
- Targa Kodu lahendus
- Energiaklass B

Lisainfo
merirahu6.ee
☎ 512 3950

Kliendipäev
laupäeval
3. novembril kell 11-14
Energiasäästunädala raames
korterite tutvustus esmaspäeval
5. novembril kell 16-19.
Tule vaata, kui säästlik võib
Sinu uus kodu olla!

Ektornet

Koostöös: **Swedbank**

Elistvere loomapark ootab koju kahte plehku pannud ilvest

Põgenikud

Reede öösel kadus kolm ilvest, nädalavahetusel tuli üks juba tagasi, ent kaks avastavad veel maailma.

Kadri Ibrus
kadri.ibrus@ep.ee

Reede öösel pääses RMK Elistvere loomapargist aediku murdmise tõttu välja kolm ilvest. Pühapäeva öösel leidis üks neist, et kodus on ikka kõige parem, ja tuli tagasi. Tema kahe kambajõmmi tagasimeelitamisega alles tegeletakse.

Loomad pääsesid valla tänu reedesele suurele lumemöllule, mis terve Eestimaa elu pahu-pidi pööras. Ootamatult maha sadanud märg lumi murdis ilveste aediku puu, nii et äkitselt ei hoidnud neid enam miski tagasi. Reedel oli loomapark seetõttu külastajatele suletud.

Metsakiisu, kes tagasi tuli, tegi seda omal vabal tahtel. „Ta oli ise öösel püüniskasti tulnud, igati rahulikult. Oli hommikuni seal, siis lasime oma aedikusse tagasi,” rääkis RMK Elistvere loomapargi juht Sirje Saul. Sauli sõnul märkas tema kolleeg nädalavahetusel öösel metsas ilveste otsides kaugelt ka teist kahte, kelle silmad pimedusest igatsevalt piidlesid. Saul ütles, et loomapargis sündinud ja seal üles kasvanud loomad on praegu ilmselt hämmingus ja veidi ehmunud, kuid ühtlasi põnevil uutest väljavaadetest ja aistingutest.

-1- Üks kolmest jooksikust on juba koju tagasi jõudnud **-2-** Et ka teised ilvesed ula peale ei jääks, meisterdasid loomapargi töötajad püünise. **-3-** Täna hommikul selgus, kas püünisega on õnnestunud jooksus ilvesed kätte saada.

Fotod: Ahto Sooru

Ootamatult maha sadanud märg lumi murdis reedel ilveste aediku puu.

Ilvesed ei ole loomapargist eriti kaugelt läinud ja viibivad lähedases metsas.

„Me ei taha neid hirmutada, proovime nad lihtsalt tagasi meelitada,” sõnas Saul.

Sõbralikud ilvesed

Kohe esimesel ilveste kadumise järgsel ööl pandi metsa üles püünised ja nende kõrvale lihatükke. Päeval nähti lumel ilveste jalajälgi ja eile õhtul paigutati püünised jälle vastavalt sinna, kus oli jalajälgi näha. Ilvesed ei ole loomapargist eriti kaugelt läinud ja viibivad siiani umbes kilo-

meetri raadiuses loomapargi lähedal metsas.

Jõgevamaal elava loodusretkede juhi Vahur Sepa sõnul ei ole loomapargis sündinud ilvesed inimestele ohtlikud. „Loomapargis elanud ilvesed käituvad teisiti. Nad ei karda inimest, sest on nendega harjunud,” ütles Vahur Sepp. Ühtlasi rõhutas ta, et kindlasti ei tohi ilvestega kohtudes nende kontakti otsida.

Ka Saul kinnitas, et loomapargis üles kasvanud ilvesed ei

ole inimesele ohtlikud. Tema sõnusi ei ole need loomad ise kunagi murdnud. „Aedikus, kus nad muidu elavad, käib meie töötaja sees neile süüa andmas ja nad ei ründa teda kunagi,” tõi Saul näiteks. Loomapargi ilvesed on harjunud, et neile tuuakse lihatükke ette, nädalas on neil vaid kaks lihavaba päeva. Looduses võib ilves pärast edukat jahti olla umbkaudu kaks nädalat söömata, enne kui köht uuesti tühaks läheb. Sauli arvates võib

aga nendest loomadest oodata, et pärast kahte-nelja päeva on neil köht juba nii tühi, et nad tulevad ise tagasi.

„Ka Elistvere loomapargi külastajad kartma ei pea, sest päevaajal on ilvesed eriti tase-sed, kindlasti ei tule lähedusse. Öösel muutuvad nad aktiivseks,” selgitas Saul loomade käitumist.

Elistvere loomapargis elab seitse ilvest, ülejäänud neli on endiselt loomapargis oma aedikus. ●

Põhja-Tallinna linnaosa ametnikud on hädas agressiivsete elanikega

Pealinn

Enamasti üksinda abivajajaid külastavad sotsiaaltöötajad seisavad silmitsi ohuolukordadega.

Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@ep.ee

Põhja-Tallinn on pealinna kõige tundlikuma sotsiaalse ja majandusliku keskkonnaga linnaosa, kuhu odav kinnisvara, aga ka abikeskused tõmbavad inimesi, kelle olukord sunnib neid ka omavalitsuselt abi paluma. Ametnike vähesuse tõttu paneb see raske koorma praeguste sotsiaaltöötajate õlule, kes peavad sageli kohtuma agressiivsete kodanikega.

„Agressiivsete inimestega puutuvad kahtlemata kokku kõigi eluvaldkondade inime-

sed, aga ametnike puhul on siin teatud erisus – kui ajakirjanik või eraettevõtte võib agressiivselt käituvat inimese lihtsalt välja visata ja keelata tal edaspidi pääs teie juurde, siis ametnikul pole kunagi õigust keelduda, kui kodanik tahab tema vastuvõtule tulla,” selgitas Põhja-Tallinna linnaosa pressiesindaja Üllar Luup.

Luup ei tee saladust, et ka linnaosavalitsuses on tekkinud probleeme, kus sotsiaalsete probleemidega kodanikud on ametnikega agressiivselt käitunud.

Ajakirjandusse jõudis 2011. aasta märtsis toimunud intsident Põhja-Tallinna linnaosavalitsuses asunud valimisjaoskonnas, kus püssitaolise esemega purupurjus mees, kes enda värvikamaks tegemiseks peas mummulist supi-

kastrulit kandis, ametnikke ähvardas.

Kõige traagilisem intsident Tallinna linnaosade igapäevaelust jääb 2006. aastasse, kui 74-aastane mees tulistas Haabersti linnaosavalitsuses kahte ametnikku ja tappis sotsiaalhoolekande osakonna juhataja Tatjana Sarzanova.

Ohtlikud külaskäigud

Luubi sõnul ongi just kodanike vastuvõtt üks osa turvariskidest, mis peamiselt küll sotsiaaltöötajaid, aga ka kõiki teisi ametnikke ohustavad. „Teine valdkond, kus on ametnikule reaalne oht olemas, on kodukülastused,” sõnas Luup. „Sotsiaaltöötajaid on vähe ja igaühel on suur hulk tööülesandeid, seetõttu on nad sunnitud üksi kodusid külastama. Kui aga näiteks probleemses kodus

Põhja-Tallinn – pealinna piirkond, kus oma eluga rappajooksinud inimesi on ilmselt kõige rohkem.

Foto: Ilmar Saabas

on psüühiliselt haige, alkoholi või muu meelemürgi mõju all olev isik, võib ta käituda ettearvamatult ja ohtlikult.”

Ent mida linnaosa olukorra parandamiseks ette võtab? Põhja-Tallinna linnaosavanem Karin Tammemägi saatis linna sisekontrolörile Arvo Tederile avalduse, et ta võtaks olukorra analüüsimise enda järgmise aasta tööplaani. „2011. aasta riskide hindamise kokkuvõttest nähtub, et sotsiaalhoolekande osakonna töötajad, kes teevad kodukülastusi,

omavad sageli kokkupuudet psüühiliselt haigete klientidega, kes võivad käituda ettearvamatult ja agressiivselt. Sarnaste olukordade eest pole piisavalt kaitsnud ka kodanikke vastuvõtavad ametnikud,” kirjutas Tammemägi.

Kui sisekontroll palve vastu võtab, siis teeb kontrolör linnaosale omapoolsed ettepanekud olukorra parandamiseks. „Peale seda on meil võimalik otsustada, millised abinõud on kõige kohasemad nende riskide vähendamiseks,” lisas Luup. ●

Kas on vaja veejärelevalvet?

2002. aastast vaikselt tegutsenud Tallinna Vee-ettevõtjate Järelevalve Sihtasutus on pinuks silmas olnud nii opositsioonile kui ka ajakirjandusele, sest hoolimata miljoneid kroone neelanud sihtasutusest pole neil veehinna kontrollimisel justkui mingit edu olnud. Nüüd on see silma jäänud ka pealinna kommunaalametile, mis omapoolse ettepanekuna sisekontrollile just selle sihtasutuse vajalikkuse küsimärgi alla seab.

„Tallinna linnavolikogu liikmed on korduvalt esitanud Tallinna linnavalitsusele seisukoha esitamiseks eelnõusid sihtasutuse tegevuse lõpetamise kohta,” kirjutab kommunaalameti juht Ain Valdmann. „Lähtuvalt eeltoodust teeme ettepaneku analüüsida sihtasutuse kui linna lepingulise partneri põhikirjalise tegevuse jätkusuutlikkust vee-ettevõtjate tegevuse üle sõltumatu järelevalve toimingute teostamisel ning nende alusel linnale hinnangute ja soovitude koostamisel.”

Pättused saab veebis kaardistada

Turvalisus

Veebikeskkond Safe-community võimaldab kaardile märkida kõik võimalikke turvariske.

Anna-Liisa Villmann
anna-liisa.villmann@epl.ee

Safecommunity on tegijate sõnul nagu e-naabrivalve, kus iga inimene saab kaardile kanda oma kodukohas aset leidvad korralikkumised öörahu häirimisest taskuvaraste tegutsemiseni. „See on mõeldud inimestele, kes kasutavad interneti ja huvituvad kodukandi heakorrast. On juhtumeid, millele täna ei osata reageerida. Kui näiteks jalakäijate tänaval autoga sõites rikutakse massiliselt liikluseeskirju, siis sellest politseile ei teata. Aga teavitamise jaoks võiks olla kanal,” rääkis ettevõtmise eestvedaja Anne Veerpalu.

Praegu on kaardistatud vägivaldseid rünnakuid, rööve, vargusi ja vandaalitsemissi, millest inimesed on politseile teada andnud. Veerpalu kogub pisikuritegude statistikat ja visualiseerib selle Safecommunity lehel. „Politsei jaoks vähetähtsate juhtumite jaoks tulebki leida teine lahendus. Inimesed saavad nii oma kodukandi turvalisuse kohta käivate uudistega kursis olla,” lausus Veerpalu.

Inimesed ei kaardista

tema hinnangul turvariske eriti aktiivselt, kuigi jaanuaris avatud veebileht on nüüdseks ka vene- ja ingliskeelne. Järgmiseks tuleb mobiilirakendus. Veerpalu sõnul on Safecommunity eesmärk julgustada inimesi märkama probleeme enda ümber. „Ega eestlane naljalt ei sekku, kui näeb rattavargust pealt. Aga kui järgmine kord kaob sinu ratas? Meil puudub sotsiaalne kontroll. Kui inimesed annavad riskidest teada ja teevad koostööd, siis turvalisus paraneb,” selgitas ta.

Soomes töötab edukalt

Teavitada saab näiteks kaklustest, raha väljapetmisest, verbaalsest rünnakust, avalikus kohas või alaealiste napsitamist, narkoõrist, valesti parkimisest, lemmiklooma järelt koristamata jätmisest, kadunud-leitud asjadest, jäätmete ebaõigest käitlemisest ja prostitutsioonist.

Aga kui inimesed hakkaksid veebikaarti ummistama teadetega, et riigivõim petab maksumaksjalt raha välja? Veerpalu sellist infomüra ei karda. „Ma ei tea, kui paljud leiavad aega, et sisestada mõtetuid asju. Eelkategoriad on paika pandud ja kui inimene millestki teatab, siis ilmselt see teda häirib,” ütles ta.

Samalaadne rakendus töötab juba kolmandat kuud Soomes, sealne veebikeskkond

kannab nime Lähivinkki. Tegemist on virtuaalse naabrivalve platvormiga, kus saab hädaabitelefonile helistamata märkida politsei jaoks kaardile vihjeid, lisada fotosid ja jätta soovitusi, kuidas kogukonda turvalisemaks muuta. On võimalik ka teiste märkusi kommenteerida.

Vihje lisamiseks on kaks kategooriat: liiklusohutus või järelevalve vajadus. Politsei jälgib märkusi ja reageerib vastavalt vajadusele. Kõik vihjed on anonüümsed, kuid läbivad enne avaldamist isikuandmete paljastamise või sõimu vältimiseks eelkontrolli. ●

Anne Veerpalu loodab, et Safecommunity julgustab inimesi enda ümber senisest rohkem probleeme märkama.

Foto: Rauno Volmar

Rakendus on mõeldud inimestele, kes huvituvad kodukandi heakorrast.

Ega eestlane tavaliselt naljalt ei sekku, kui näeb näiteks rattavargust pealt.

KOMMENTAAR

Tahame panna õlad kokku

Helin Vaher

politsei- ja piirivalveamet
pressiesindaja

Safecommunityga on meil kohtumine plaanis oktoobri lõpus. Eesmärk ongi selgitada, kuidas saaksime panna õlad kokku, ideid vahetada ja teha midagi käegakatsutavat turvalisuse suurendamise eesmärgil.

Eialgu tuleb juttu nende kodulehe arendamisest, kuid kuna kutse on saadetud ka päästeametile ja turvafirmadele, siis võib sellest sündida midagi suuremat. Arutame kodulehe edasiarendamist: mis infot saaks veel kuvada.

Soomlaste Lähivinkki on kahtlemata hea mõte ja väärib ka meil kaalumist. Hetkel politseis ühtegi sedalaadi nutitelefonidele mõeldud arendust ei ole. Küll aga mõtleme selles suunas ja kindlasti on soomlaste rakendus üks nendest ideedest, mida tasuks ka meie keskkonnas katsetada.

Euroopa mastaabis on Soome politsei sotsiaalmeedia vallas eesrindlikum ja meil on nendega hea koostöö. Ka veebikonstaablite idee sündis soomlaste algatusest.

Mugav ja praktiline

C-MAX

Mugavast ruumikusest, suurepärasest sõiduomadustest ja ökonoomsusest tunneb rõõmu terve pere.

HINNAVÕIT
2500 €

SOODUSHIND ALATES 16 900 €

AUTOD EESTIS KOHE KÄTTE

3 AASTAT GARANTIID
FORDI TEHASEGARANTII

FOCUS

Sõit Focusiga köidab meeled – suurepärase juhitivity, vahetu reaktsioon ja erakordne säästlikkus.

HINNAVÕIT KUNI
4 500 €

SOODUSHIND ALATES 12 900 €

KUGA

Isikupäraselt veetlev Kuga liikleb mängleva kergusega ka kõige konarlikumatel teedel.

HINNAVÕIT
6 000 €

SOODUSHIND ALATES 25 500 €

FIESTA

Moodne luksus ja uudsed tehnoloogiad on elegantsses Fiestas ühendatud parimal viisil.

HINNAVÕIT KUNI
2 000 €

SOODUSHIND ALATES 10 700 €

» VAATA SOODSATE LAOAUODE VALIKUT **ford.ee**

Info-Auto
www.infoauto.ee

TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0060 infoauto@infoauto.ee
TALLINN Kadaka Kassi 6 tel. 671 0063 kadaka@ford.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

Pildil olevad autod on lisavarustusega.
Pakkumine kehtib kuni 20.11.2012 või kampaaniaautode lõppemiseni.
CO₂ heide 110 – 244 g/km. Keskmine kütusekulu 4,2 – 10,7 l/100 km.

facebook.com/infoautoford

Go Further

Kalandusjärelevalvet pitsitab inimeste ja raha puudus

Ülevaade

Kontrollijaid on vähe, seepärast on harrastuskalurid hakanud kalavetel silma peal hoidma.

Ulvar Käär
ulvar.kaart@epl.ee

Hiljuti leiti Lääne-Virumaal Selja jõest ilmselt ammoo-niumnitraati kasutanud röövpüüdjate tõttu hukku-nud lõhesid ja tuhandeid uimastatud vähke. Nagu selliste jõhkrate juhtumite puhul ikka, painab ka praegu paljusid küsimus: kas kalapüügi kontroll on meil piisavalt tugev või päris hambutu?

Aastast aastasse oleme harjunud lugema uudiseid, et keskkonnavaldkonnas rikutakse meil kõige rohkem seadust just kalanduses. Näiteks kui mullu registreeris keskkonnajärelevalve eest vastutav keskkonnainspeksioon üle Eesti ühtekokku 2326 rikkumist, siis kalandusega oli neist seotud 1420. Kõigist rikkumistest enam kui pool tehakse kalanduses.

Seejuures panevad suurema osa kalapüügiga seotud rikkumisi toime harrastuspüüdjad, sest nende hulk on lihtsalt niivõrd suur: hinnanguliselt naudib meie kalavetel õngitsemist 300 000 kalastajat. Kui sellele arvule juurde panna ka kutselised kalurid, võib tunduda, et rikkumiste hulk polegi tegelikult nii suur.

Seevastu inspektorite hulk, kes peavad kogu kalapüüki kontrollima, tundub kalastajate rohkust arvestades üliväike. Keskkonnainspeksiooni andmeil on näiteks sel aastal veekogusid, kalureid, laevu

ja muid objekte käinud pea 6000 korral kontrollimas 38 töötajat.

Kogenud õngemehe Endrik Tõnbergi arvates on seda liiga vähe, et põhiliste suurte ja tuntud püügikohtade kõrvalt ka mujale jõuda. Selles valguses ei pane imestama ka Viljandimaalt pärit Ülo Loigu jutt, et ta on 14 aasta jooksul inspektoritega kokku puutunud vaid korra.

Inspektorit ei märka

„Võrtsjärvel ollakse küll, kuid väiksemad veekogud on unarusse jäetud ja jääb mulje, et püüki seal ei kontrollitagi,” viitas Loigu.

Tõnberg tõi ühtlasi esile, et riikliku järelevalve vajaka jäämisi on hakanud viimastel aastatel üha rohkem täitma harrastuskalurid ise, hoides kalavetel silma peal ja teatades kahtlasest tegevusest inspeksiooni valvenumbri 1313.

Keskkonnainspeksiooni peadirektori asetäitja Olav Avarsalu tunnistas, et kalandusjärelevalve kvaliteedi huvides võiks ressursse – nii inimesi kui ka raha – rohkem olla. „Aga see sõltub riigieelarvest, mis on selline, nagu ta on,” osutas Avarsalu, kust king pigistab.

Niisiis tuleb inspeksioonil vaadata, kuidas olemasolevat piskut võimalikult ökonoomselt kasutada. „Selleks hindame võimalikke keskkonnanariske ja keskendume tõsisematele probleemidele, millega võib kaasneda suurem keskkonnakahju,” tähendas Avarsalu.

Ta lisas, et ühtlasi on ka üldisem küsimus, kui suuri ressursse on mõistlik ühte või teise valdkonda panustada. „Ei oleks ju mõistlik üles ehi-

SUHTUMINE

Hoiaku muutudes väheneb ka röövpüük

Tuntud kalamees Vladislav Koržets märkis, et võimatu on üheselt öelda, kas kalandusjärelevalve asjad on hästi või halvasti ja kas järelevalvet oleks vaja teha senisest rohkem. „Vahel tundub mulle, et kontrolli võiks rohkem olla. Aga samas, kui väga tahetakse petta ja röövpüüki teha, leitakse ikka see võimalus,” nentis Koržets, kelle arvates taandub küsimus kalastajate üldisele hoiakule ja kodanikuühiskonna väljakujunemisele. „Kui röövpüüdmine on külas avalik saladus, siis seda ka tehakse. Kui hoiak muutub, väheneb ka röövpüük.”

Koržets ütles, et alati on neid, kes leiavad, et inspektorid ei jõua kunagi kohale, kui vaja, aga ka neid, kes on teisel arvamusel. Nii ei pruugi karistuse karmusestki midagi sõltuda.

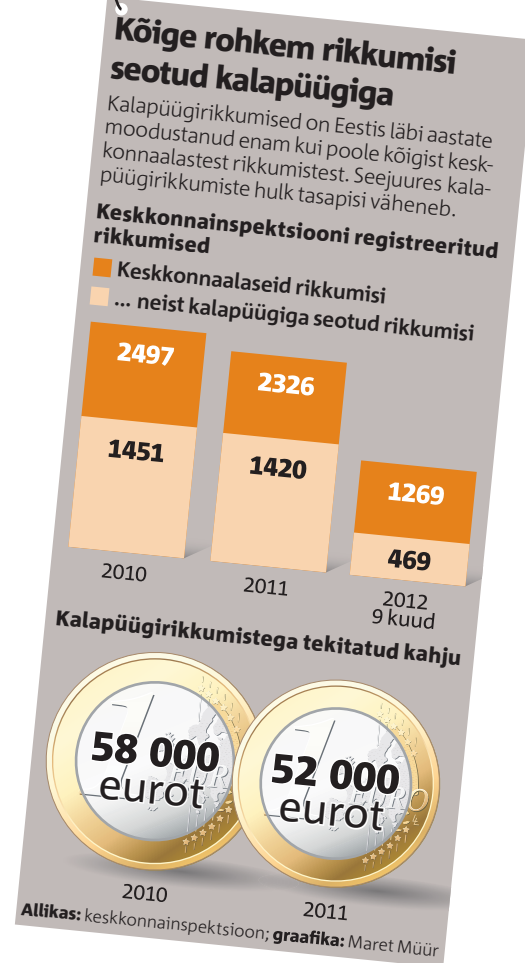
Statistika näitab, et möödunud aastal määrati kalandusalaste väärtegude eest keskmiselt 119,6-eurone trahv.

„Väiksemad veekogud on unarusse jäetud, jääb mulje, et püüki ei kontrollitagi.”

tada totaalset kontrollisüsteemi, et igal jõelõigul või metsasihil seisaks pidevalt inspektor, kes rikkumisi ära hoiaks,” sõnas Avarsalu. „See ei oleks ei riigi ega inspeksiooni seisukohalt mõistlik.”

Täna Delfis: Kas Reformierakond peab sõna ja korraldab oma kontori ees avaliku koosoleku?

Sinimäe rängalt põlenud koolimaja võib oodata lammutamine

Tagajärg

Kolmapäeval kogunevad vallavolinikud, et otsustada põlenud Sinimäe koolimaja saatus.

Rein Sikk
rein.sikk@epl.ee

Sel nädalal kogunev Vaivara valla volikogu otsustab, mida teha 20. septembril põlenud Sinimäe põhikooli hoonega, mis sai ligi 14 tundi kestnud kustutustööde käigus ränki

tule- ja veekahjustusi. Kolmapäeval arutab 11 vallavoliniku, kas hoone täies mahus või osaliselt taastada, samal ajal kogub pooldejaid ka idee maja täielikult lammutada ning uus ehitada. Vaivara vallavolikogu esimees, kauaaegne vallavanem Veikko Luhalaid on ise just viimase variandi poolt.

„Uude majja saaksime luua tänapäevase õppekeskkonna, lisaks lahendada ka valla lasteaia- ja raamatukoguprobleemid,” rääkis Luhala. Ta lisas, et 1960-ndatel 200 õppu-

rile ehitatud koolihoone oli ebapraktiline ruumilahendusega, U-kujuline põhiplaan tähendas suurt välisseinte hulka ning kopsakat küttekulu.

Katmata katus

Praegu on põlenud koolimaja seisus, nagu ta jäi tuletõrjajatest maha 21. septembril. Koolirahvas on majast evakueeritud pea kõik kasutuskõlblikud õppematerjalid, mida paljud pedagoogid nüüd kodudes hoiavad. Avatud katust pole katma haka-

Põlengu järel tirisid päästjad koolimaja katuse maha. Seda pole siiani asendatud.

Foto: Rein Sikk

tud. Algul takistas seda paarkümmend päeva väldanud politseiuurimine, hiljem hinnati peakorpuse kahjustused nii suureks, et katmiseks ei nähtud vajadust, kuna koolimaja saatust pole veel otsustatud. Koolimaja oli kindlus-

tatud RSA kindlustuses, firma on teinud oma esimese pakumise kahjude hüvitamiseks.

Täna algavat uut õppeveerandit alustab 58 õpilasega kool nii valla sotsiaalmaja ülikitsastes tingimustes kui ka Sillamäe gümnaasiumi ruu-

mides. Kokku on naaberlinna kool lubanud palanguohvreile kasutamiseks anda kaheksa klassiruumi, mille remont aga paraku veel venib.

„Inventuur hävinud õppematerjalide kohta jõuab lõpule novembri jooksul,” ütles Sinimäe põhikooli direktor Evald Teetlok. Peale tuttuue arvutiklassi jäi kool ilma ka värskest õigekeelsussõnaraamatust. „Meie kooli külastanud Edgar Savisaar on Tallinna poolse abi uute arvutite ostmiseks juba üle kandnud,” rõõmustas koolidirektor.

Prokuratuur pole palangu põhjuste uurimisega veel lõpule jõudnud.

Samal teemal Eesti Päevalehes
„Sinimäe koolimaja võisid hävida da päästetöödel tehtud vea”, 18.

oktoober
„Sinimäe põlenud kool jätkab õpetööd Sillamäel”, 22. september

TUNNIPALGA TIPP EUROOPAS

68,7 eurot oli möödunud aastal töötunni hind Norras. 2000. aastal maksti aga tunni eest 65 eurot. Nende arvudega on Norra Eurostati andmetel Euroopa riikide esirinnas. Talle järgnevad Luksemburg 61,5 (2000 – 58,7) ja Iirimaa 51,8 (2000 – 39) euroga. Sealjuures on Norra SKT elaniku kohta 54 200, Luksemburgis 81 100 ja Iirimaaal 40 100 eurot.

EESTI TUNNIPALK ON EUROOPA VIIMASTE SEAS

10,8 eurot oli möödunud aastal töötunni hind Eestis. Kümne aasta eest maksti aga tunni eest vaid seitse eurot. Eesti SKT elaniku kohta oli 20 600 eurot. 27 Euroopa Liidu liikmesriigi keskmine tunnipalk oli mullu 31,8 (2000 – 28) eurot. Pingerea lõpus on Läti 7,8 (2000 – 4,5), Rumeenia 5,3 (2000 – kolm) ja Bulgaaria 4,8 (2000 – 4,8) euroga. **Delfi**

AMAZONI VAEVAD

Amazon teenis tänava juulist septembrini 274 miljonit dollarit (212 miljonit eurot) kahjumit. Amazoni osetuim toode on Kindle Fire, kuid müüginumbreid firma ei avalikusta. **BBC**

Eesti idufirmad: Silicon Valley tõi kahe jalaga maa peale

Kogemus

Ettevõtjad õppisid, et oma ärimudeli tutvustamine tuleb teha teravaks ja lihtsasti mõistetavaks.

Ann-Mari Nergi

ann-marii.nergi@epl.ee

Oktoobris said järjekordsed kaheksa Eesti idufirmat EAS-i kaudu külastada kogu infotehnoloogia, aga täpsemalt just *start-up*ide tõmbekeskuseks ristitud Silicon Valleyt, mis peaks koondama endasse absoluutset tõe – kui juba seal kellelegi silma jääb, oled alustavate ettevõtete seas tegija.

Eesti Päevaleht võtab 12-päevase reisi muljed kokku kolme ettevõtjaga, kelle firmad on küll kõigil erinevates arengufaasides, kuid külmaks ei jätnud Silicon Valley neist kedagi. Oli ka põhjust, sest ära nähti *start-up*-ahela erinevates otstes olevad firmad, aga ära käidi ka Google'i, Facebooki, LinkedIni, Nokia ja Skype'i kontorites.

Tegelik Räniori

Elor Pruvli (firmast Edicy), Andre Põlm (AlignSoft) ja Kristi Rohtsalu (FRXmarket) on noored eestlased, kelle sõnavaras on meie vestluse ajal iga teine väljend ingliskeelne ja tavainimesele mõistetamatu: VC, seed-level, a-round, pitching... Aga kõigest järjekorras.

Pruvli ja Põlm on idufirmanduses juba „vanad kalad”, sest Edicy ja AlignSofti nimed peksid tuntud olema igale endast lugupidavale tehnoloogianohikule. Rohtsalu asutatud FRX on aga alles väga alguses – kevadel avas ta teenuse betaversiooni ning otsib nüüd esimesi kasutajaid. Silicon Valleyisse sattusid aga kõik esimest korda elus ning Eestit ja Põhjamaid liitva grupi Silicon Vikingsi korraldatud üritusel said nemadki oma ettevõtet kolme minuti jooksul sealsetele äriimeestele ja riskinvestoritele tutvustada ehk *pitch*'ida.

„Meil kellelgi ei olnud eesmärki tulla USA-st tagasi investorit ja suure rahatšeki – see on mingi kummaline arusaam, mida meedia on tootnud. Meie eesmärk oli pigem aru saada sealsest ökosüsteemist, luua kontakte, leida partnereid. Näiteks käisime me Facebookis, mis võiks tegelikult Edicyle väga huvitav partner olla, sest me taha-

Idufirmade juhid vasakult: Elor Pruvli, Kristi Rohtsalu ja Andre Põlm

Foto: Tanel Meos

me just sotsiaalmeedia turunduse poolt oma platvormile tugevamalt sisse tuua,” arutleb Pruvli.

Talle sekundeerib ka Põlm: „Ka mulle tundus Silicon Valley algul mingi ebareaalne ja haibitud kohana, kuhu kohale sõita ei tulnud mõttessegi. Nüüd, kui on

kantud,” räägib Pruvli. Aga esitlusel pole esmatähtis rabadada „kohtunikke” ennekuulmatu ideega, vaid see, kuidas oma ettevõttest räägitakse. Esitlus peab olema selline, et lõpus ei küsitaks: *so what?*

„Põhiasi, mille peal Silicon Valley töötab, on *networking*. Kuna sinu esitlust hindavas paneelis ei ole pea-aegu kunagi seda investorit, kes su ettevõtmisest huvitub, siis on tähtis, et nemad või auditooriumis leiduvad inimesed, kes meie „etendust” pealt vaatavad, suunavad sind edasi õigete inimeste juurde,” selgitab Põlm. Tä lisab,

et nemad saidki sellisel moel paar kontakti, kellega suheldakse edasi ja kes teab – ehk liituvadki mingi hetk AlignSoftiga.

Kontaktid, mitte tšekk

See, et keegi pooleteise nädalaga endale investorit ei leidnud, on noorte sõnul täiesti tavaline, sest Valleys on käibel ütlus: „suhe investoriga kestab tavaliselt kauem kui keskmine Ameerika abielu”. Ja see tähendab, et tegelikult kestab kogu tsükel investoriga kohtumisest kuni tšeki väljakirjutamiseni heal juhul kuus kuud, vahel ka kauem.

Valley vanasõna: suhe investoriga kestab kauem kui keskmine Ameerika abielu.

„Eesmärk oli aru saada sealsest ökosüsteemist, luua kontakte, leida partnereid.”

ära käidud, on see koht reaalseks muutunud, mingid barjäärid on ületatud.”

Noored on ühel meelel ka selles, et eestlastel ongi liiga tihti alaväärsuskompleks suuremate ees, aga hiigelfirmade taga on tegelikult ikkagi lihist ja luust inimesed, kes ettevõtete lennukad plaanid paremini maa peale toovad ning nõu annavad.

„Suurim õppetund oligi vast see, et oma ärimudeli tutvustamine tuleb teha teravaks ja lihtsasti mõistetavaks. Me nägime seal esitlusi, mida oli viimseni lihvitud ja arvatavasi ti ka juba kümneid kordi ette

LÜHIDALT

Millega firmad tegelevad?

●● **Edicy** – pakub firmadele kodulehe loomist, milleks pole vaja kodeerimisoskust. Firma on jooksvas kasumis ja kliente 50 riigis ning on tegelikult üks vanimaid *start-up*'e, aastast 2008. Nüüd tahetakse leida strateegilist partnerit või agentuuri, kellega laiemalt koostööd teha.

●● **FRXmarket** – virtuaalne finantsteenuste turuplats, kus kohtuvad spetsiifiliste finantsteadmistega eksperdid ja väikeinvestorid, kes eksperte analüüse ja teadmisi ostavad. Firma eesmärk on kõigepealt tuua keskkonda mõned investeerimismaailma tuntud nimed, kes end tänaseks juba tõestanud on, ning meelitaksid ligi ka rohkem kasutajaid. Firma teenimisvõimalus peitub vahendustasudes.

●● **AlignSoft** – aitab hulgi-müüjatel ja tootjatel oma toote müüa otse lõpptarbijale erinevate müügikanalite kaudu ja USA-s ka videoturundusega. Eestis on firmal juba 65 veebipoodi, mis on kõik väga tootespetsiifilised. AlignSofti 2012. aasta käive saab olema ligi miljon eurot.

„Meie tegime seal kõike seda, mis eelneb sellele kuuele kuule,” räägib Rohtsalu. „Mina käisin näiteks uurimas, palju *start-up*'e veel minu valdkonnas tegutseb, ja konkurentsitunnetust kätte saamas. Võib öelda, et täpselt samasuguse fookusega asja ikkagi veel teatud ei ole.”

Rohtsalule meeldib FRX-i võrrelda Eestist pärit GrabCadiga, mis on maailmas tuntust kogunud kui inseneride teadmiste ja kogemuste jagamise platvorm. FRX oleks sama finantsanalüütikutele ja investoritele.

Põlmi sõnul on aga abielu võrdlus päris tabav, sest mentorlus ja kontaktid loevad palju rohkem kui rahasumma ja iga riskikapitalisti polegi hea oma firmale ligi lasta. „Kui VC [ee riskikapitalist] annab raha ilma, et tal oleks su äri vastu kirge, on see riskantne, sest nemad tahavad kas raha kiirelt tagasi teenida või ära põletada. Kui raha vastu võtad, pead kiirelt tegutsema, aga kui täpselt ei tea, mis suunas paati pöörata, on risk ka endal kiirelt läbi põleda,” rääkis Põlm. Läbipõlemine on aga sellisesse ärimudelisse kirjutatud ja investorid sellepärast pikka viha ei pea – pigem ongi tõenäoline, et kümnest idufirmast kuus kõrbeavad, kaks jäävad hingitsema, üks jõuab omadega nuli ja siis ühest saab edulugu. ●

Aeroflot naaseb Tallinna

Lennundus

Eile, talvise lennuhooaja esimesel päeval alustas pärast 16-aastast vahet taas Tallinna-lende Venemaa suurim lennufirma Aeroflot. Tallinna-liini on Aeroflot lubanud teenindada seitse korda nädalas Airbus 319 tüüpi lennukitega. Tallinna lennujaama juhatuse liikme Erik Sakkovi sõnul on Aerofloti siia saamiseks on mitu aastat tööd tehtud.

„Kõik märgid näitavad, et Vene inimesed on Eesti enda jaoks turismisihtkohana avastanud. Reisijale tähendab see, et Moskva-liin on kõige konkurentsitihedam liin. Kui üheks tegijaks on Aeroflot oma tohutu müügivõrguga, ei tähenda see mitte olemasoleva piruka ümberjagamist vedajate vahel, vaid täiesti uut turumahta – meie lootus ja eesmärk on, et mitte väga kauges tulevikus sünniks sama asi ka Peterburi-liiniga,” rääkis Sakkov.

Kui 2010. aastal sõitis Tallinna ja Moskva vahet 25 000 lennureisijat, siis mullu oli neid 52 000 ja tänava üheksa kuuga juba 78 000. ●

Kadri Paas

Tipprestoranid suurendasid mullu käivet

Gurmee

Eesti esikümnesse kuuluvate restoranide jaoks möödus 2011. aasta edukalt, selgub majandusaasta aruannetest.

Kohvik Mooni käive suurenes 547 372 eurolt 624 719 eurole, kasum 89 563 eurolt 97 019 eurole. Ühtlasi ostis omanik-firma Restoran TRI OÜ Ambla valda 18-hektarilise talu, et kasvatada restorani jaoks värsked juurvilja ja ürte ning luua marja- ja puuviljaaed. Restoran Leib Resto ja Aed, mille majandusaasta algas mullu aprillis, teenis 437 700-eurose käibega 45 265 eurot kasumit.

Seevastu Põhjaka mõisa kasum vähenes aastaga 50 000 eurolt 10 000 eurole, ehkki müügitulu suures 194 000 eurolt 245 000-le. Võimalik, et kasumi sõid ära tööjõukulud, mis aastaga kahekordistusid: 40 000 eurolt 86 000 eurole. OÜ Põhjaka Mõis ja seal tegutsev tipprestoran kuulub võrdsetes osades Ott Tomikule, Märt Metsallikule ja Joel Kannimäele. ● **Kadri Paas**

Toomas Vint: hingerahu, meediast hoolimata

Intervjuu

Tõnu Kaalep
ajakirjanik

Kirjanik ja maalija

Toomas Vint sai uue

romaani idee aastatagusest kokkupuutest kollase ajakirjandusega.

Kõigepealt näitab Toomas mulle Kanal 2 aastatagust skandaalset saadet, millest romaan algtoke sai. Toomas ja Aili Vint rääkisid seal truudusetusest ja pika kooselu saladustest, kulminatsiooniks saate reklaamiks kasutatud lugu, kuidas Toomas tõi koju mingi beibe ja esitles teda kui oma uut naist. Saade põhjustas ootamatut vastukaja ja ohtralt kurje netikommentaare. Seejärel pakub Aili suppi ja me hakkame arutama, mida meedia inimestega teeb. Ja mis on tõeline armastus.

●● Kas sa kirjutad endast?

Oma viimastes raamatutes ei hääbene ma dokumentaalsust, lugusid, mis on päris elus olemas. Kasutan sobivaid tekste ja täiesti konkreetseid sündmusi. Selleski romaanis leidub reaalseid kunstinaütuste pressiteateid või siis netikommentaare – muide, kas tohib neid üldse kasutada?

●● Tegelikult ei tohi. Delfil on teadaanne selle kohta, et toimetuse loata kommentaare kasutada ei ole lubatud.

Neid on muudetud. Õigekirjavead on parandatud, lause on natuke paremaks tehtud.

Ma ei harrasta kommenteerimist ja seetõttu ei ole reeglid lugenud. Huvitav, kas ma oleksin neid pidanud Delfi käest ostma? Sest tuleks ju väga põnev ja komplitseeritud kohtu-case, muuseas.

●● Idee teha romaanis presiteadetest majakovskilikud treppluuletused on tõesti hea.

See on kummaline, ma sain nüüd ise ka aru, mida noor kunstnik tahab sõnu kasutades öelda, aga kui sama tekst on meili kokku pigistatud, siis loed ja mõtled: issand, kas mina olen segane või on seda inimene, kes selle teksti on kirjutanud?

●● Kas intellektuaalide lakka-matu protest kollasuse ja suvalisuse vastu on lootusetu võitlus? Kas sõda on kaotatud?

Mina puutusin kollase ajakirjandusega esimest korda kokku siis, kui emale saadeti Nõukogude ajal Soomest vanu ajakirju Me Naiset ja kui ma neid sirvisin, siis mõtlesin, et see ühiskond on küll väga kent-sakas, pigem haige kui avatud. Mis kuradi jama nad seal ajavad? Nõukogude noorele intellektuaalile tundus see kõik täieliku õudusena. Täna-seks ongi asjad niiviisi, et kui tahad saada oma loomingule laiemat kandepinda, siis sa pead end näitama Kroonikas, mõnes meelelahutussaates, et inimesed hakkaksid hindama sinu tuttavat nägu, sinu tuntud nime. Sõna otseses mõttes ostetakse raamatupoes autorit, keda on nähtud televiisoris. Tõsiselt võetava kultuuri osa meedias on järjekindlalt ja süsteemselt vähenenud. Arutluste asemel on soe kollane ehk persoonilood. Minu meelest on see ulmeline suund, et kerge trükisõna juhib inimest vaimsetele huvidele. Et „Harry Potteri” lugeja hakkab õige pea Kaplinskiit lugema.

●● On see lootusetu mõte?

See on minu arust täiesti lootusetu mõte. Kõige hullem on see, et meedia läheb üha kergekaalulisemaks, aina korrutatakse, et rahvas soovib meelelahutust, rahvale meeldib see, mis on lahe ja rõõmus. Lõppkokkuvõttes kõlab „rahvas tahab” ehtnõukoguliku argumendina.

●● Aga ehk rahvas tahabki?

Ma kujutan ette, kuidas toime-tus tuleb kokku ja keegi pakub välja tõsise, mõttetegevust nõudva loo, mille peale keegi teine karjatab: oh, keegi ei hakka seda ju lugema, inimesed tahavad teada, mida autor sööb ja joob, kuidas ta riides käib ja kellega suhtleb. Telemaastikul on eriti hästi näha, et mida tobedam ja kergem saade, seda parem reiting. Tekib surnud ring, tegijad arvavad, et tulevad inimeste soovidele vastu, ja kui seetõttu läheb üldine tase üha kergekaalulisemaks ja ajuvabamaks, siis rahval polegi enam valikut.

●● Seoses selle Kanal 2 telesaa-tega said sa ebameeldiva kogemuse, kuid ka uue romaani. Ma ei saanud mingit ebameeldivat kogemust, ma vaatsin sellele loole üsna reaalse pilguga. Kui inimene hakkab

Abieluromaan lõpp on õnnelik, sest tegelasest hakkab kahju, ütleb Vint.

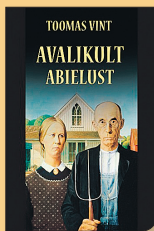
Foto: Eva-Maria Vint-Warmington

Tõsiselt võetava kultuuri osa on meedias järjekindlalt ja süsteemselt vähenenud.

„Avalikult abielust”

Toomas Vint

TULIKIRI

vanaks saama, siis tema vastu ei tunta enam huvi, sest ta ei ole enam „seksikas”. Aga vana tegija tahab ka oma uusi asju tutvustada. Niiviisi kärbes lendabki liimipaberile. Kujutad naiivselt ette, et saad saateformaadi üle trumbata ja endale kasu lõigata. Või siis topeltka-su, nagu seekord kirjanik Toomas Vint tegi.

●● Su raamatu peategelane kirjanik Voldemar püüdis sama teha.

Jah, aga ta ei arvestanud sellega, et avalikult vanade haavade lahtikiskumine võib tekitada uusi pingeid ja konflikte. Ta arvestas enda reklaamimise võimalusega, kuid ei arvestanud sellega, et kogu lool võivad olla hoopis sügavamad, hoopis kurvemad tagajärjed. Voldemar oli seejuures võrdne TV-tiimiga, mõlemad tahtsid teha head asja, kuid ei arvestanud, et see toob kaasa reaalse elu halvemad küljed.

●● Haavade lahtikiskumine

on siin raamatus seotud kahe teemaga, üks on truudetus ja teine on alkoholism. Kas ma eksin?

Need on asjad, mida inimene ei saa oma elust niisama lihtsalt maha kriipsutada. Päris hea võrdlus on siin Reformierakonna rahalugudega. Ükskõik kui hästi oma asju ajad, ühel hetkel tuletatakse ikka meelde 10 miljonit. Kui inimese elus tõuseb minevikus tehtud sopp kunagi ootamatult päevakorrale, siis otsekui polekski enam olemas kiiduväärset tänast päeva.

●● Kas alkoholismiteema on ka sinu järgmises romaanis?

Kindlasti mitte. Olen teema jõuliselt lahti kirjutanud romaanis „Kaine kuu ja purjus päike”. Ma ei arva, et mul tuleks alkohooliku elu enam kaardistada. Kuid minu viimases romaanis istub tegelane sellegipoolest lauka äärel ja teda lahutab sinna sisse kukkumise üksainuke pits.

●● Aga armukadedus?

Mehe armukadedus on võimupositsiooni kaotamine, naise oma on usalduse kaotamine.

●● Kuidas sa head abielu defineeriksid?

Hea abielu peaks olema mõlemale eelkõige huvitav.

●● „Nii heas kui ka halvas, ku-ni surm meid lahutab”?

See ongi abielu põhidoktriin. See ongi õige abielu. Kuid iga inimene on erisugune, iga abielu on erisugune. Iga päev on erisugune.

●● Kas su raamatu lõpp on õnnelik? Kas saame öelda, et kui nad surnud pole, elavad nad tänapäevani?

Ausalt öeldes arvasin ma kirjutasen, et see lugu viib lahukolimiseni, lolli masendava lõpuni. Aga siis hakkas mul neist mõlemast kahju. Lõpp on õnnelik, kuid siiski hoiatava sõnumiga, et see viimasel ajal toredaks kujunenud kooselu püsib niikaua, kui Voldemar suudab kaine olla. ●

Vigurlend sisekosmoses

Arvustus

Jan Kaus
kirjanik

Tajukirjanduse kangelase jaoks tähendab lõputu enesearmastus vastu-mürki välismaailmast ähvardavale hallusele.

Ühe maailmavalutaja märkmed” on ilmekas pealkiri, kuna selle sõnamängulisus haakub teose üldise stiiliga, debüteeriva kirjaniku keelejoovastusega. See ei väljendu ainult keelemängudes, millest mõnedki on päris nutikad, vaid üldisemas keelereeglite painutamises, erinevate registrite kuhjames-vahetamises. Kohati leiab ütlemise joovastus väljenduse erilistes võõrsõnades, kohati aga omavahel raskesti sobituvate kõneviiside segamises. Tulemus on nii ja naa. Paisu tagant lahti lastud keel kipub siin-seal süžeed ja karaktereid üle ujutama. Aga olgu ka öeldud, et kui ühel hetkel keelejoovastus üle läheb, on Piirve kindlasti võimeline mõistma, et sisendusjõulisus ei tähenda ainult verbaalset vigurlendu, vaid ka teatud tasakaalukust, ökonoomsust. Selleks on Piirve juba praegu võimeline, näiteks kirjeldades minategelase vanaema: „Tema käekott oli kõva ja beež ning seda ei võinud lapsed alla jääma, süngelt seisis see koridorilaua. Sügisel keetis ta moosi ja kompoti: hea perenaine, kuid õnnetu inimene.”

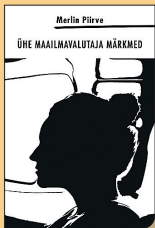
Vaimne varjupaik

Merilin Piirve debüütromaani puhul kerkib esile üldisem eesti nüüdisproosat sageli kummitav joon – tegevuse ja siseilma konflikt. Sageli kipub esimene teisele alla jääma, teises laiali hajuma. Sageli eelistatakse kirjeldada tegevust siseilma kaudu, mitte vastupidi. Probleemid, süžeeleiniid jõuavad lugejani mitte niivõrd tegelaste kõrvalt või vahelt, kui-võrd seest. Seetõttu on sageli ka nii, et teoses on küll tegevust, aga ükski tegevuse osis ei tõuse sündmuseks, mis siseilmas uitamistele läbiva pinge annaks. Sama asi kipub varju-

„Ühe maailmavalutaja märkmed”

Merilin Piirve
VARRAK

Tunda on debateeriva kirjaniku keelejoovastust.

tama ka Piirve teost. Omadega sassis-pahuksis tegelaskujude hingeliikumiste tagant ei kerki piisavalt dramaatilisi sündmusi, st tegevusliinides on liiga vähe sündmusteks tõusvaid juhtumeid, mis annaksid siseilmadele lisamõtteid. Kindlasti on Piirve võimeline leidma teadvuse finesside ja seda ümbritseva tegevuse kirjeldamiseks paremat tasakaalu. Näiteks minategelase sõpruses Maudi-nimelise tegelasega, Maudi kadumises ja leidmises on dramaatilise sündmuse potentsiaali, kuid teose ülesehituse taustal jääb see liin mõnevõrra kahvatuks.

Teine näide. Ühes kohas haarab mingi mees peategelase sõbrannal Leevil käest ja hüüab talle „Lits!”. See on mõjuv ja ootamatu, tegelaste konflikte claydav episood, mis tõmbab tegelased korraks

enda naba imetlemise või põlgamise udust välja. Aga siis kaob mees koos oma ajenditega sellesama udu sisse tagasi. Juhtumist ei saa sündmust, mis tervet teost pingestaks. Tegevustik jääb liiga taamale, see rullub lahti minajutustaja sisemiste vaimsete verejooksude taustal ja seetõttu kipub lugu tammuma paigal või ringirast.

Mälu versus taju

Tundub, et ilukirjanduses on toimumas sügav nihe. Mulle kangastub see mälu kirjanduse ja tajukirjanduse vastandusena. Esimene vaatab maailma nagu borgeslikku Paabeli raamatukogu – ääretut varasalve täis igavesti korduvaid lugusid, saladusi, traagilisi ja koomilisi seoseid inimeste ja/või lugude vahel. Tajukultuuri kirjanik tajub aga ääretu varasal-

vena just inimese „mina”, iseenastiski, kangelase/enda tundmused on talle piisavalt suur sisekosmos, mistõttu tema pilk liigub ümbritsevalt maailmalt kangelase sisemusse. Merilin Piirve romaan liigi-

Ilukirjanduses on toimumas sügav nihe, mis kangastub mälu- ja tajukirjanduse vastanduses.

tub samuti tajukirjanduse hulka – ta jälgib ühe noore inimese võimetust endast väljuda: „Ma vajan piiritult tähelepanu.” Tüüpiline tajukirjanduse kangelane ütleb just nii: „Olemusliku halluse vastumürk on lõputu enesearmastus, iseen-

da kunstina defineerimine.” (lk 167) Isegi masendushetkedel tajub Piirve minakangelane ennast erakordsena, tema enesepõlgusel on ebaharilikud mõtted: „Melanhoolia ei olnud verd eritav klomp, see oli mu Issand.” Selline eneseküllus on omakorda seotud materialistliku elutunnetusega, mis samuti on tajukirjandusele kaunis omane.

Mälu kirjandust ja tajukirjandust ühendab tegelikult üks igavene pinge – kujutluse ja reaalsuse vastuolu. Seda vastuolu oskab Piirve analüüsida ja kirjeldada küll, sest tajuvat kangelast iseloomustab sageli just võimetust tegelikkust taluda: „Ma vaatan aknast välja, kaugele silmapiirile, ja ma näen, et kurbus tuleb mere poolt. Palun, laske mul olla!” Kui mälu kirjjanik vaatles kujutluse ja reaali-

suse pinget väljastpoolt – uuri-des, kuidas maailma Emma Bovaryd põgenevad tegelikkuse eest ja mis hädad selline teguviis endaga kaasa toob-, siis tajukirjanik vaatab maailma Emma seest, ta ongi Emma Bovary. See annab talle õiguse ühendada enesekeskus ja ilu – nii nagu teeb Piirve maailmavalutaja raamatu finaalis. Mälu kirjjanik tahab maailma ja teisi inimesi lõputult lugeda, tajukirjaniku kangelanna hüüatab: „Ära loe enam üldse midagi! Kirjuta!”

Ega ma ei ütle, Piirve võiks kirjutada küll. Ma ei taha patroneerida, aga ehk võiks rohkem kasutada keelt vahendi, mitte eesmärgina ning heita maailmavalutaja seest sagedamini pilke valusa maailma poole. Maailma mitte ainult valutada, vaid selles rohkem jalutada. ●

Foto: Vallo Kruuser

LÜHIDALT

Javier Marías loobus preemiast

Hispaania kirjanik Javier Marías keeldus talle määratud riiklikust kirjanduspreemiast. 20 000 euro suuruse preemia tagasilükkamisest teatades ütles kirjanik, et hoidub igasugusest riiklikust tunnustusest, et mitte jätta muljet parteilisest lemmikkirjanikust. Marías on varem tähelepanu juhtinud, et paljud head kirjanikud, sealhulgas tema filosoofist isa Julián ei ole kunagi ühtki auhinda saanud.

Kirjaniku sõnul on ta tänavu juba ühe 15 000 euro suuruse preemia tagasi lükanud ja palub enda kandidatuuriga Cervantese preemia määramisel mitte arvestada.

Möödunud aastal avaldatud artiklis nimetas Marías šokeerivaks tööka, et selliseid elavaid tippkirjanikke nagu Eduardo Mendoza ja Arturo Pérez-Reverte pole kunagi autastatud. „Hispaania on riik, mis ei armasta talente tunnustada,” lisas ta.

Random House ja Penguin kaaluvad ühinemislepingu sõlmimist

Maailma suurim kirjastus, USA-s paiknev Random House peab ühinemiskõnelusi Suurbritannia kirjastusega Penguin, mis asub suuruselt teisel kohal. Analüütikute sõnul oleks ühinemise teel tekkiv kirjastus niivõrd suur, et partneritel oleks sellisele firmale väga raske midagi dikteerida. Kirjanikele tähendaks liitumine aga kaotust, sest hiigelt kirjastus annaks välja vähemate auto-

rite teoseid kui mõlemad kokku. Väidetavalt soovib Penguini osta ka Rupert Murdoch'i firma News Corp, kel on kirjastus HarperCollins.

Väidetavalt toetab Penguini emaettevõtte Pearsoni ametist lahkuv juht Marjorie Scardino ameeriklastega lepingu sõlmimist, samal ajal kui ülejäänud juhid tahaksid kaaluda ka Murdoch'i pakkumist.

Urmas Vadi vestleb Berk Vaheriga

Täna kell 18 toimub Tartu linnaraamatukogu saalis raamatukogupäevade viimase üritusena kohtumiskohtu kirjanik Urmas Vadiga. Külalissega vestleb Berk Vaher. Korraldaja teatel räägitakse kõigest, millest kaks Tartu kirjanikku omavahel rääkida võiksid, sealhulgas Urmas Vadi uuest raamatust „Tagasi Eestisse”. Laupäeval toimus Vanemuises ka samanimelise näidendi esietendus.

Impeeriumi probleemide lahendaja

Arvustus

Ehkki Varrak on Bujoldi nn Vorkosigani-saaga väljaandmisega vähem kui poole peal, ei ole nad kuuenda raamatu ni jõudes jarginud päris originaalset ilmunisjada. Kuid tuleb tunnistada, et ega sellel enam suurt tähtsust ei ole, sest põhilised taustateadmised, milleta käesolev raamat pisut arusaamatu võib tunduda, peituvad esimeses neljas. Põgusad tagasisaated vihjavad just nendes raamatuis toimunud sündmustele.

Miles Vorkosigan, kelle kehaline vorm on tänu luge matutele ravidele ja mehaanilistele võimenditele algsest süldist üsna iseseisvaks kujunenud, on hinnatud agent.

Ebardliku tüübina, kellel on hiilgav mõistus ja kes ei ärata tähelepanu ega isegi suurt kaastunnet mitte, on tal päris lihtne tähelepandamatu olla. Kui teda just spetsiaalselt ei jälgita. Oma käsud saab ta aga otse keisrilt kõige kõrgema julgeolekubossi vahendusel. See teadmine ei ole väga levinud ning oma avaliku ameti varjus teeb ta oma põhitööd. Teeb seda nii, et ka lugejale võib asi saladuseks jääda.

Siin raamatus läheb ta koos oma sugulasega Barryari esindajana Cetagandasse tähtsale matusele. Diplomaatidena, mitte agentidena. Kohe alguses satuvad nad aga sekeldus-tesse, milles Miles näeb rünnakut oma koduimpeeriumi vastu ning millest läbinärimiseks

ei piisa enam temast endast, vaid appi tulevad juhuse tahl- tel hoopis ootamatud ja kõr- ged kohalikud jõud. Ei, mit- te jumalad või muu taoline, vaid Cetaganda omad „hald- jad”. Tal tuleb heidelda dip- lomaatilise piiratusega ning kõikvõimalike julgeolekukaa- lutlustega.

Nagu ikka, ei ole see raamat lihtne kriminull, vaid siin on ports iseloomulikku kraami. Selle raamatu puhul on täht- saks teemaks kohalik genee- tika ning ebamaine ilu, mis annab võimu ja võimaluse või- mureid ohjes hoida.

Kahjuks on aga Bujold lugeja suhtes halastamatu ja lugude võtmepunktid on suvalistes kohtades raamatus laiali, nii et tegelikult lihtne skeem võib jääda hoomama- tuks või tuleb pidevalt tagasi lehitseda. Võimekamal luge- jal, kellel on ehk aega paari ja poolesaja leheküljeline ra- amat ühe jutiga läbi hingata, seda muret ilmselt ei teki. **Raigo Tapun**

Erakogud ja elulood kirjandusmuuseumis

Üritus

Täna kell 11–16.45 toimub Ees- ti kirjandusmuuseumis (Tartu, Vanemuise 42) Oskar Kallasele pühendatud XXIV eesti ra- amatuteaduse konverents. Päe- va esimesel poolel räägib Bir- git Nurme Kallase tegevusega seotud dokumendipärandist, Tiit Reimo raamatukaup- mees August Johann Becke- rist, Liivi Aarma Kuusalu pas- tori Kentmanni asutatud ra- matukogust ja Ülo Matjus eraraamatukogudest muutu- vas ajas. Teises pooles kõne- leb Anne Valmas Kalju Lepi- ku ja Kadri Tüür Juhan Smu- li raamatukogust. Kristi Ütt räägib Linda Petti kogudest, Vello Paatsi iseenda kogust ja Heino Räim arhiivraamatuko- gu memoriaalkogude kaju- nemisest.

1.–2. novembril toimub kirjan- dusmuuseumis rahvusvaheline omaelulugude seminar. Esime- sel päeval räägib Margaretta Jolly (Suurbritannia) naislii- kumise suulisest ajaloost, Lee- na Kurvet-Käosaar sooküsi- musest, Monica Soeting (Hol- land) Cissy van Marxveldtist ja Maarit Leskelä-Kärki (Soo- me) Aino Kallase emast. Dalia Leinarte (Leedu) kõneleb kae- buskirja rollist kirjutaja iden- titeediloomes, Eve Annuk käsitleb sama teemat erakir- jade puhul. Teisel päeval rää- gib Julia Watson (USA) Pat- ti Smithist, Julie Rak (Kana- da) T-särkide poliitikast, Tuija Saresma (Soome) nekroloogi- dest, Violeta Davoliute (Lee- du) küüditatutest, Kai Stahl (Soome) kunsti ja eluloo vahe- korrast ning Janika Oras rah- valauliku elukäigust. **O**

RAAMATUREKLAAMID

SUPIlinna SURMAD Olev Remu 512 lk, Tänapäev

Tartu 1960-ndate algul. Kollast on sir- gunud noormees, kes tegeleb usinalt sõudmisega. Teose teine keskne tege- lane on tema Supilinna naaber Siiri Kullamägi, kes töötab pangas. Nõuko- gude rahareformi tõttu joonistub välja keeruline skeem, millesse on seotud linnajuhid, julgeolek ja ka märksa süü- tumad inimesed. „Supilinna surmad” on järg Olev Remsu menukale raama- tule „Supilinna poisid”.

NÜSITUD NALJAD Priit Aimla 168 lk, Tänapäev

Priit Aimla on kokku pannud valiku enda igihaljastest naljadest, mis nende kirjutamise ajal tsensorite poolt kas hoopis ära keelatud või siis hullusti nüsitud-nuditud said. Nii et mõnel palal, mis küll kirjutatud 1970. või 1980. aastatel, on au alles selles kogumikus ilmavalgust näha. Autor aga palub lugejaile südamele panna järgmist: „Palun lugege nüüd hoo- lega: ärge te päris juhuslikult huumo- rit kokku ostke. Te võite pettuda. Ja kes meist siis petisena tahaks meelde jääda?! Jumala eest – mitte keegi.”

LAPSE EMOT- SIONAALNE ARENDAMINE Kairi Ennok 152 lk, Atlex

„Lapse emotsio- naalne arenda- mine” on lapse emotsionaalse arengu toetamiseks mõeldud kompaktn metoodiline materjal. Raamatus kirjeldatud tegevused ja mängud sobivad valikuliseks kasutamiseks nii lasteaiaaalistele kui ka algklasside las- tega. Häid ideid leiavad siit eelkõige lasteaiaõpetajad ja lasteaiaõpetajaks õppijad, kuid ka lapsevanemad ja algklasside õpetajad. Temaatilised tegevused ja mängud on loimitud eri valdkondadega ning arendavad laste oskust paremini mõista nii teiste inimeste kui ka enda emotsioone.

Omandanud selle oskuse, saavad lap- sed paremini hakkama sotsiaalsete suhetega. Raamatu lõpuosas on hin- damisvahendite näidiseid (töölehed, intervjuud ja vaatluslehed).

TULE EILE MEILE Lea Jaanimaa 176 lk, Varrak

Tavapäratult kena välimusega maa- tüdruk Bärbel, keda külarahvas kutsub Elliks, pakatab trotsist maaelu vastu. Ärahellitatud, isata kasvanud neiu on võtnud vaenu- liku hoiaku kõigi vastu, kellega ta kokku puutub. Tema päevad mööduvad inti- riige ja salakavalaid plaane sepitsedes ja neid ka täide viies. Pärast gümnaa- siumi lõpetamist lööb raamatu kange- lane sümboolselt jalaga lahti pealinna väravad: „Tere, siit tulen mina!” Elu täiskasvanute maailmas osutub siiski keerulisemaks, kui maal kasvanud neiu seda ette oli kujutanud...

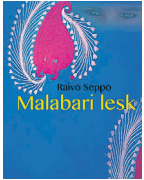
SEE PÄEV JA TEINE. MURETSUSI JA MÕTTEID Nasta Pino 144 lk, Eesti Raamat

Autori fragmentaarse mõttepäe- viku aluseks on paari viimase aasta sündmused nii laias maailmas kui ka kodused asjad. Ta arutleb poliitika- teemadel, muretseb maaelu pärast, räägib väärtushinnangute kiirest muutumisest, välismaise ihalusest, iseendaks jäämise targast oskusest. Raamatus on ka lühiportreid kohatud inimestest ja meenutusi abikaasa Olev Antonist. Autor on kord empaatiline ja kaaskodanikke mõistev, kord kriipiv ja ühiskonda ümbertegev ning haarab nii või teisiti lugejat kaasa. Sellist ausat publitsistikat ei kohta just sageli.

MALABARI LESK Raivo Seppo. 288 lk, Eesti Raamat

Lapsena Riiga müüdnud Peeter Andresenist on saanud edukas kaup- mees Indias. 1712. a külastab ta Põhja- sõjas rängalt kannatanud kodumaad,

ent lahkub peagi, sest Indiasse, Mala- bari rannikule, ei kutsu teda tagasi ainult äritegevus, vaid ka armastatud printsess Kalai, keda sunnitakse abi- elluma ülikrika vürstiga. Mõne aja pärast sureb salapärasel asjaoludel Kalai abikaasa ja India kombe kohaselt peab ka naine elust lahkuma – teda ähvardab põletussurm. Vallandunud võimuvõitluse õhkkonnas teeb Peeter kõik, et päästa oma armastatu.

SALAMEES Ahti Kõo 256 lk, Eesti Raamat

See on romaan otsimisest, igi- kestvast, sageli lootusetust, vahel harva ka õnneni viivast otsimisest. Üle viiekümnene mees ja temast tunduvalt noorem naine – ajast aega korduv eluline lugu. Kas suhe saab jääda püsima, kui üks põleb ereda leegiga ja teine on vaevu leige?

LINNULAULE JA -HÜÜDE Hannu Jännes, Owen Roberts Tõlkinud Eerik Leibak 64 lk, Koolibri

Olgu maal või linnas – linnulaulu kuu- leme me kõikjal. Sageli kuuleme me lin- nuhääletsusi ilma esitajat ennast näge- mata. See väljaanne aitab tuvastada nii mõnegi tundmatu tiivulise. Raamatus on iga liigi kohta värvifoto ning teavet välimuse, elupaikade, toitumise, pesi- sustavade ja hääletsuste kohta. Trükist ja heliplaati koos kasutades saavad kõik loodusehuvilised seostada Eesti tavalisemate liikide laule ja kutsehüüde nende välimuse ja välistunnustega, endendades seeläbi oma linnutund- mist ning saades uusi elamusi kodu- ümbruse linnuelust. Heliplaadil on 96 tavalisema linnu hääletsused.

ÜLE ÕUE ÕUNAPUU Selma Lätt, Erna Noormann Illustreerinud Regina Lukk-Toompere 146 lk, Koolibri

„Üle õue õunapuu” koondab rahva- jutte, -laule, mõistatusi ja vanasõnu eesti rahva rikkalikust rahvaluuleko- gust, mida peetakse lausa maailma suurimaks. Kogumiku peamiseks teemaks on loomad ja loodus. Et vanasti oskasid loomad veel rääkida, joonistuvad nende iseloomuomad- sed toredasti välja. Nagu inimeste maailmas, saadab ka loomariigis edu neid, kes on targad, sõbralikud ja kavalad, samal ajal kui ahned ja sõjakad jäävad lõpuks kõigest ilma.

HÄID MÕTTEID SÜGISESEKS MEISTER- DAMISEKS Tiie Jaaniste 72 lk, Atlex

Igal aastaajal pakub loodus erinevaid materjale, millest mõni tore kingitus või oma- pärane tarbeese valmistada. Pähklid, kastanimunad, puukoor, sammal, tammetõrud, kuivatatud taimed – kõike saab koguda, kuivatada ja oma meistriteostes kasutada. Looduslike materjalide juurde sobivad ülejäägid köögikapist ja vanaema käsitöökar- bist. Loomulikult on abiks kõik see, mida meie kaubanduses just meis- terdamiseks müüakse. Mõistlik on vältida viimase minuti ostusid ja täht- päevaks mõeldud kingitused varakult valmis meisterdada. See raamatuke annab ideid ning loodus pakub mater- jale. Tegutsemistahe ja käteosavus on Sul juba olemas. Head meisterdamist!

ÄRA- PÕÜRATUD Ullis Guth 173 lk, Grenader

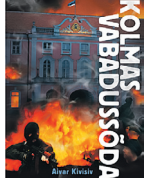
Ajaloolistel fak- tidel põhineva müstilis-filosoofilise romaani peate- gelased on pealtnäha tavaline mees ja tema pähe peitu pugenud Külaline oma kaaskonna ehk kupliatlustega. Saabunud 1964. aastal pärast pikki vintsutusi Lääne-Saksamaalt Müh- lenbarbekist Nõukogude Liidu poolt okupeeritud territooriumile, leiab Gauleiter Hinrich Lohse kehast page- nud vaimolend ulualuse ENSV väi- kelinnas Võrus – värskest sündinud poisilapse peas. Jäänud järjekorde „ohvri” sisemaailma pikemaks

peatuma ja allutanud endale seal pesitseva veidravõitu seltskonna, aitab Külaline oma uuel peremehel lsandaks sirguda, muutes tema läbi ümberkaudsete triviaalset maailma- pilti ning ajalookäsitlust.

KOLMAS VABADUS- SÕDA Aivar Kivisiv 456 lk, Kivisivicum

Raamatut „Kol- mas Vabadussõda” võib klassifitse- rida poliitiliseks trilleriks, mis räägib lähituleviku võimalikest poliitilistest arengutest Eestis, kus põhirolli män- gib Venemaa kasvav ambitsioon saada jälle maailma juhtivaks jõuks. Raamatus on esitatud fiktsioon arengutele minevikust tulevikku. Kirjutatu on hoiatusromaan, mis on küll verine, ehkki kokkuvõttes posi- tiivse lõpuga, mida paljud teised võimalikud stsenaariumid ei pruugi olla. Keerulised poliitilised arutelud vahelduvad tempokate ja dramaat- liste sündmustega, milles on armas- tust, vihkamist ja muid inimtundeid.

TUUBAT EI OLE Paolo Nori Tõlkinud Heidi Grenzen Loomingu Raamatukogu nr 33–35/2012

Itaalia romaani- kirjaniku ja vene kee- lest tõlkija (snd 1963) lugu noore, tunnustust ihkava kirjaniku igapäe- vaheitlustest kass Paolo ning teda külastavate hääle ja inglite seltsis. Tragikoomilistest argistest kildudest joonistub tasapisi välja autori põlv- konna portree.

NELJAPÄEVAL NÄEME. 25 AASTAT HEAD EESTI LEHTHE 254 lk, Hea Lugu

Kui Maaleht 1987. aasta sügisel ilmuma hakkas, olid nii Eesti ajakirjandus kui ka ühiskond veel täiesti nõukogulikud. Inimesekeske- n häälestus tegi lehe kiiresti populaar- seks üle terve Eesti. Nii ei ole imestada, et 1989. aastal oli Maalehe trükiarv

uskumatu 225 000 ja seda luges kolm- veerand täiskasvanud eestlastest. „Nel- japäeval näeme” pole aga raamat mitte ainult ajalehest, vaid ka ajast endast. See raamat meenutab, kuidas Eesti taas iseseisvaks sai ja kuidas kujuteldav sotsialism siin tegelikuks kapitalismiks muutus. „Neljäpäeval näeme” kirjel- dab 25 aasta muutusi kogu Eesti elus. Oma loo jutustavad Maalehe esimene peatoimetaja Ülo Russak, arvamustoi- metaja ja vabaduslaulik Jüri Leesment, ajakirjanik, näitleja ja laulja Jüri Aarma, astroloog Igor Mang ja paljud teised tuntud tegelased.

KODUSED HOI- DISED. OLUST- VERE HOIDIS- TEMESSI PARI- MAD PALAD Maire Vesingi, Malle Peters- son, Kati Pirs 192 lk, Hea Lugu

Koostöös Olustvere hoidistemessiga valminud raamat „Kodused hoidised” on mõeldud nii algajale kui ka koge- nud perenaisele. Raamat algab hoi- distemessi parimate retseptidega ja jätkub suure hulga soolaste ja magu- sate hoidistega. Lisaks jagatakse häid nippe ja soovitusi, kuidas neid hoidi- seid koduköögis kasutada. Autorid kutsuvad kõiki panema maitsvaid ja tervislikke kodumaiseid vilju purki, sügavkülma või kuivatatuna köögika- priiuliule ning kasutama neid lihtsate ja kiiresti valmivate toitude tegemiseks.

TEEDU JA PEEDU LASTEAIAS Aino Havu- kainen, Sami Toivonen Tõlkinud Hille Lagerspetz 32 lk, Hea Lugu

Lõbusad hetked täiesti tavalises las- teaias! Teedu ja Peedu on võitnud loteriiga lõõgastuspäeva spaas. Vesinupu spaa asemel lähevad nad eksikombel naabermajas asuvasse Mesinupu lasteaeda. Poisid võta- vad liivakastis mudavanne ja teevad ronimisredelite peal tervisesporti. Lasteaiapäev koos hommikupudru, poririiete, lõunauinaku ja askeldus- tega on tegelikult lõpmata tore!

ROCK VÕITIS KALEVIT

G45-i korvpalli meistriliiga hooaja esimese Tartu Ülikool/Rocki ja BC Kalev/Cramo mängu võitsid koduväljakul tartlased. Rock võitis Justin Ingrami 33 punkti abiga 75 : 72. **EPL**

LIGETY AVAETAPIL EDUKAS

Meeste mäesuusatamise maailmakarikasarja avaetapi, Söldeni suurslaalomi võitis ameeriklane Ted Ligety ülisuure 2,75-sekundilise eduga itaallase Manfred Mölggi ees. Ligetyle oli see kar-

jääri 12. etapivõit, kõik võidud on ta saanud just suurslaalomis. Kolmandale kohale tuli mullune üldvõitja, austerlane Marcelo Hirscher, kes kaotas Ligetyle 3,12 sekundiga. **Delfi Sport**

NIKOLAJEVILT TIPPMARK

Eesti maratonitiimi liige Ilja Nikolajev püstitas Saksamaal Frankfurti maratonil 2:21,14-ga isikliku rekordi ja Eesti hooaja tippmargi. Kokkuvõttes tähtendas see Nikolajevile 29. kohta. **Delfi**

LORENZO TULI MEISTRIKS

Kolmanda MotoGP MM-sarja võidu kindlustas Austraalias teisena etapi lõpetanud Jorge Lorenzo (Yamaha). Karjääri lõpust teatanud Casey Stoner võitis kodus etapi kuuendat aastat. **EPL**

Viimane voor toob vihased võitlused

Arvamus

Aet Süvari
toimetaja

**Jalgpalli Eesti meistri-
võistlustel polegi juba
päris pikka aega seda-
võrd põnevat hooaja
lõppu olnud.**

Olgugi et meister selgus juba mõnda aega tagasi, on seekord kuni viimase vooruni lahtised nii hõbeda ja pronksi saatus, neljanda ja viienda koha jagajad kui ka see, kes kukub meistriliigast välja, kes pääseb üleminekumängudele ja kes saab rahus kaheksanda koha omanikuna ka järgmisel aastal kõrgemas seltskonnas palli mängida. Ometi kord üks hea hooaeg, kus põnevust jagub lõpuni välja ning kõik ei ole juba poole suve pealt selge!

Tallinna Flora tegi soliidse jõupingutuse vahetult enne hooaja lõppu ja alistas teist korda tänavusel hooajal Nõmme Kalju, kes kogu hooaja jooksul üldse ainult kaks kaotust saigi – ka esimene tuli Floralt, maikuisel 11. voorus. Flora võimalused hõbedat püüda näisid enne laupäevast mängu kaunistest hapud, sest samal ajal, kui neil tuli üle mängida Kalju, oli nendega teise koha pärast võitleva Levadia vastaseks Tallinna Kalev.

Kahju Levadiast

Ja ometi suutis Flora nüüd teha seda, millest neil hooaja jooksul pidevalt vajaka jäi – end kokku võtta, raskustele vaatamata, hambad ristis, edasi pusida ja oma tugevused maksma panna. Olgu, võib öelda, et Kalju polnud ehk tänu sellele, et nad on meistritiitli juba kindlustanud, päris südamevere valamiseni valmis võitlema, kuid lumele ja külmale vaatamata andsid Flora ja Kalju laupäeval tubli lahingu

Albert Prosa (nr 99) on teeninud ära kaaslaste patsutused – tema värav võis päästa Florale hõbeda.

Foto: Tiit Blaas

gu ega veeretanud palli sugu-
gi isutult ja edutult.

On mõneti tüüpiline – ka maailma jalgpallis –, et mõnda aega kiratsenud klubile annab uus treener justkui tiivad. See on ilmselgelt juhtunud ka Floraga, kelle juurest enne hooaja lõppu lahkunud

ra laupäevast uut mängulusti oli ka sama suur lust pealt kaeda, kuid Lelovil seisab ees suur töö, et talvise puhkuse ja sellele järgneva ettevalmistusperioodi jooksul uus ind ei lahtuks ega hoog veel enne uut hooaega maha ei käiks. Kui tal õnnestuks värskust hoida, nagu tegi mõned aastad tagasi Martin Reim, siis võiks Flora uuel hooajal Kaljule ja Levadia-le küll tõsist konkurentsi pakkuda – kuid see pole üks-

nes tema teha. Muutused peavad aset leidma eelkõige klubi sees. Aivar Pohlak on seda lubanud, kuid enne järgmise hooaja algust pole võimalik ühtki tibu kokku lugeda. Levadiast on muidugi kahju, sest nad väärivad tänavu

hõbedat rohkem kui suure osa hooajast tujutult mänginud ja streikidega pirtsutanud Flora. Lisaks on tõsiasi, et neljast omavahelisest kohtumisest õnnestus Levadial oma ürgivaalide selg kolmel korral prügiseks teha, ühe korra lepiti ka viiki. Kuid nagu Levadia peatreener Marko Kristal korra tabavalt märkis – medali saatust ei otsustata niivõrd omavahelistes kohtumistes rivaalidega, kui võrd mängudes tabeli teise otsa klubidega. Ja kuna seal kaotas Levadia korra nii Transile kui ka Sillamäe Kaleville, kellest nad muide ei saanudki hooaja jooksul kordagi jagu, lepides ülejäänud kolmes mängus viigiga, ja lisaks tegi veel ühe õnnetu viigi Tallinna Kaleviga, on ka selge see, kust oleks Levadia võinud neid lisapunkte võtta, et Florat lõpuks ikka-

gi edestada. Nüüd jääb neil üle veel vaid lootat, et Narva Trans sakutab floralasi laupäeval viimases voorus. Kuid kuna Transil on kaalul neljas koht, mille nad kaotuse korral suure tõenäosusega peavad loovutama Ida-Viru rivaalile Sillamäe Kaleville, polegi see lootus ehk päris liiva peale kirjutatud. **•**

TABELISEIS

1. Kalju	35	28	5	2	101:16	89
2. Flora	35	26	2	7	85:22	80
3. Levadia	35	24	8	3	83:21	80
4. Trans	35	16	6	13	50:42	54
5. Sillamäe	35	14	10	11	46:43	52
6. Paide	35	11	9	15	33:50	42
7. Viljandi	35	6	8	21	33:83	26
8. Kuressaare	35	4	11	20	28:80	23
9. Kalev Tln	35	4	9	22	27:84	21
10. Tammeka	35	4	8	23	29:74	20

**Levadia väärib hõbedat
rohkem kui tujutu ja streiki-
dega pirtsutanud Flora.**

peatreeneri Martin Reimi välja vahetanud Marko Lelov on noortele mängumeestele uue vindi peale keeranud. On selge, et poistes on uut lootust – ehk nüüd asjaolud muutuvad, ehk nüüd läheb kõik paremuse poole. Võib-olla lähebki. Flo-

Vettel kindlustas võiduga Indias veel oma positsioone

Vormel 1

Vormel 1 eilse India etapi võitis parimalt stardikohalt alustanud valitsev maailmameister Sebastian Vettel (Red Bull), kellele see oli karjääri 26. etapivõit. Kolmanda tiitli poole kihutav sakslane on lõõmatuks jäänud tervelt neljal etapil järjest. Lisaks on Vettel nüüd esikohal sõitnud kolmel etapil järjest stardist finišini. Varem

Sebastian Vettel

on sellise saavutusega vormel 1-s hakkama saanud vaid legendaarne brasiillane Ayrton Senna 1989. aasta hooajal.

Poodiumi teise astme hõivas Fernando Alonso (Ferrari), kes jääb nüüd, kolm etappi enne hooaja lõppu Vettelist maha 13 punktiga. Kolmandaks tuli teiselt kohalt startinud Vetteli tiimikaaslane Mark Webber.

Vettel ei rutanud veel ennast kolmekordseks maailmameist-

riks kuulutama, vaid ütles, et peab selleks viimased kolm etappi maksimaalse keskendumise säilitama. „Oleme sel aastal juba näinud, kui kiiresti asjad võivad muutuda,“ ütles sakslane. „On fantastiline siin kõige kõrgemal seista, tundub, et kõik töötab nii, nagu me tahame. Olen väga uhke, kuid see oli tänane päev ning nüüd peame keskendumil Abu Dhabiks. Palju on veel teha.”

Ka Alonso pole veel hoolimata 13-punktilisest kaotusest sakslasele tiitlilootusi maha matnud. „Ilmselgelt pole praegu Red Bullide vastu lihtne saada, kuid me ei anna kunagi alla. Me kaotasime punkti, kuid see oli nii või naa sel nädalavahetusel plaanis. Kaotasime nii vähe punkte kui võimalik. Paremad sõidud on veel ees,“ rääkis Alonso poodiumil antud intervjuus.

Esikuuikuisse mahtusid veel Lewis Hamilton (McLaren), Jenson Button (McLaren) ja Felipe Massa (Ferrari). Seitsmes oli Kimi Räikkönen (Lotus), kaheksas Nico Hülkenberg (Force India), üheksas Romain Grosjean (Lotus) ja viimasel punktikohal Bruno Senna (Williams).

Sõita jääb veel kolm etappi – Abu Dhabis, Austinis ja São Paulos. **• Gunnar Leheste**

Autoralli elab üle keerulist muutuste ja kokkuhoiu aega

Ralli

Autorallis kestab igasügisene lehmakauplemise aeg. Ka meie mees Ott Tänak on ripakil.

Jaan Jürine
sport@ep.lee

Autospordihuvilised teavad, et varasügisel paistis M-Spordi meeskonna Fordil sõitva Ott Tänaku positsioon vägagi ebakindel. Suur hulk tehtud sõiduvigu ei lasknud talendika poisi kiirusel kuidagi välja paista. Äsjane Itaalia ralli kolmas koht võis Tänakule kasuks tulla.

Võis... Estonia ralli direktor Urmo Aava juhib tähelepanu tõsiasjale, et kõiki rallimaailmas liikuvaid kuuldusi ei maksa tõsiselt võtta. „Mina olen optimist. Ralli seisab suurte muutuste ajajärgus. Päris kindel, et ka Tänakule leidub koht katuse all,” kinnitab Aava, kes omal ajal ise pidi raha ja toetajate puudumise tõttu tippsoitjaks pürgimise mõtte peast viskama. Mäletame, Aava jõudis juba WRC rallideni, puudu tuli „tühisest” 35–40 miljoni kroonist.

Aava nõustub, et pealtnäha pole WRC MM-sarjal just hea aeg. Raha loetakse nii Euroopas kui ka kogu maailmas. Autotootjad hoiavad kokku ja üks kokkuhoidmise koht on WRC sari, tundugu ta pealegi suurepärase reklaamikohana. Äsja teatas oma loobumisest Ford, mis oli kunagi kodus Markko Märtinile ja on seda praegu M-Spordi erameeskonna kaudu Tänakule.

Uudis, et üks araabia naftaprints tahtvat Tänakut toetada, näib olevat udu, mille allikat on raske leida.

WRC MM-sarja kodulehele üles pandud M-Spordi pealiku Malcolm Wilsoni teade on kindlasti elulisem. Wilson väidab, et loodab ka „lastega” võisteldes edukas olla. Lastel all mõtleb Wilson Tänakut, venelast Jevgeni Novikovi ja

Autotootjad hoiavad kokku ja üks kokkuhoidmise koht on WRC sari.

kogenumat norralast Mads Østbergi. Ent oma võimlust tahab ka Norra veteran Petter Solberg.

„Tahan olla kindel, et saame igale rallile minna võidumõtte ja -võimalustega. Kui jätta kõrvale 2005. aasta, kui otsustasime teadlikult auto arendamisega tegeleda, oleme seda ka alati suutnud,” märgib Wilson, kes tuletab meelde, et on ennegi noortega tulemuslikult töötanud. Ta nimetab peale Märtini ja François Duvali, Mikko

Ott Tänak ja Kuldar Sikk võistlesid oma Ford Fiesta RS WRC-s Sardiinia saarel.

Foto: AFP/Scanpix

Hirvoneni ja äsja Fordi tehasteimist uustulnuka Volkswageni rooli siirdunud Jari-Matti Latvalat.

Kui Wilson juba sellise avalduse teeb, võib tal mõni uus toetaja juba valmis olla. „M-Sport on suuresti perefirma ja promootori amet ainus, mis Wilsonit toidab. Küllap ta oma huvide eest juba hea seisab!” usub autospordi asjatundja Rein Luik.

Usume, et Wilsoni huvid on ka Tänaku huvid. Ja meie poisi teetasandaja Fordi juures on ju Märtin ise, kes on ühtlasi ka Tänaku juhendaja.

Wilsoni viimases LP-s ilmunud intervjuus on siiski otse öeldud, et Tänak ei täitnud talle tänavu seatud eesmärgi ja järgmisel hooajal pääseb M-Spordis sõitma siis, kui toob kaasa rahaka toetaja.

„Tänaku trump on tema noorus, ta sõidab WRC autoga ju alles esimest hooaega. Novikovil on kogemusi aasta

jagu rohkem, Østbergil juba mitme aasta jagu. Ja Solbergiga ei saa neid noori mehi võrrelda. Tänaku noorus on ka tema miinus. Aga ka suurimad rallimeistrid on kord läbi sõiduvigade alustanud,” tuletab Aava meelde.

Äsja ralliradadelt lahkunud Margus Murakas lagistas naerda, kui tervitasin teda kui ristiinimiste sekka naasnud.

„Ja rallimehed on siis hülud, eks! Igatahes soovin Tänakule edu. Tipprallis käivad asjad kõrgelt üle huviliste peade. Näeme uue MM-ralli esimesel etapil, kes missuguse meeskonna eest sõidab,” manitseb kogenud Murakas liiga kiireid järeldusi mitte tegema. ●

Täna Delfi Spordis:
Otseülekanne
Kalevi korvpallurite
mängust Kaasani
Unicsiga.

Muutuste aeg

Vanemad rallimehed ja -huvilised igatsevad taga 1980-ndaid, kui ralliteedel kihutati mitte kõige ohutumate S2000 ralliautodega. „See on tõsi. Konkurents oli siis kõva, igal sekundil kaal. Ei olnud nii, et esimene edestas kolmandat 12 minutiga. Oli hoopis nõnda, et kuus esimest olid kahe minuti sees,” ütleb Margus Murakas.

Tänavuses MM-sarjas osales WRC klassis kaks tehase meeskonda, Citroën ja Ford. Nüüd Ford lahkus, asemele tuleb Volkswagen.

„Uustulnukal on esimene hooaeg ikka raske. Võib juhtuda, et Citroëni ülekaal kujuneb suureks,” oletab Murakas. Eesti ralliasjatundjad on arvamusel, et kuigi Fordi tehasteim lahkus, jääb Fordi ralli MM-sarjaga eratiimide kaudu seotuks. Näiteks M-Spordi ja Prodrive'i kaudu.

Murakas usub, et majandusolukorra paranedes lähe-

vad MM-sarja lood paremaks. „Tootjaid on MM-sari alati tõmmanud. Kindlasti on see nii ka tulevikus. Praegune olukord on ebaloomulik: palgalisi ralliässa-sid on järele jäänud mõni üksik, ülejäänud peavad endale koha eratiimis ostma. Noorte suhtes on see kindlasti ebaõiglane,” kõlab Muraka kommentaar.

Egon Kaur on üks neid noori rallimehi, kelle ees on praegu teed püsti. „Olen ooteasendis ja tegelen veel noorematega. Kuid ala tipus toimuvat jälgin huviga. Olen MM-sarja suhtes optimist. Kõneldakse, et Hyundai lõpus kinnitas Hyundai seda ka ametlikult, nimetamata siiski tähtaega – toim), räägitakse sedagi, et uuel aastal võivad tiimid välja panna kolm autot. See peaks konkurentsile hästi mõjuma. Ka suure meistri Sébastien Loebi eemalejäämine tootab hiirtele pidu,” arwab Kaur.

Euren: rootslasi maadlus ei huvita

Intervjuu

Karl Rinaldo
reporter

Kristjan Palusalu XXV mälestusvõistlustel Kreeka-Rooma maadluses võitis raskekaalus esikoha Johan Eurén.

27-aastane rootslane, kes olümpial sai ainsa kaotuse Heiki Nabilt, on nii nagu Eesti parim maadlejagi raskekaallase kohta energilise olekuga nii maadlusmatil kui ka intervjuud andes. ●●**Önnitlused Kristjan Palusalu mälestusvõistluste võidu puhul! Kui oluliseks sa seda võitu pead?**

Tänud! Võistlusega võib rahule jääda, kuigi selge on, et kõigi maadlejate tippvorm oli sel aastal ajastatud olümpiamängudeks ja üle tähtsustada seda turniirivõitu ei maksa.

●●**Alistasid poolfinaalis Heiki Nabi, kellele olid olümpial võistluse samas faasis alla jäänud.**

Jah, aga tema võitis olulisema võistluse.

●●**Kui sa mõtled tagasi olümpiale, siis kas jäi kripeldama, et Heikile poolfinaalis võrdses lahingus napilt kaotasid?**

Ei, kripeldama ei jäänud midagi, sest kohtunikud mingit viga ei teinud ja Heiki oli veidi parem. Kokkuvõttes on oluline ikkagi see, et medali võitsin. See, kas medal on hõbedane või pronksine, pole enam nii oluline, sest kulla võitnud kuubakas Mijaín López Núñez oli tõesti väga hea ja teda olnuks ka minul väga raske alistada.

●●**Kui palju Rootsisis sinu medalivõit tähelepanu sai? Kas tava-inimene tunneb su nüüd tänaval ära?**

Seda kindlasti mitte. Rootsisis on olulised jalgpall ja jäähoki, maadlus jääb tagaplaanile. Seevastu kodulinna Göteborgis võib tõesti öelda, et paljud kohalikud mind nüüd tunnevad.

●●**Nabi on vastse olümpiamedali omanikuna pidanud käima paljudel autasustamistel ning tseremonialet, kui palju sinul sellisel üritusel on ette tulnud?**

Kindlasti palju vähem kui Heikil. Olen käinud küll koolides lapsi sporti tegema inspireerimas, aga nagu juba öeldud, siis laiem üldsus maadlejate ega maadluse vastu suurt huvi ei tunne.

●●**Osalet Saksamaal maadluse Bundesligas nagu Heiki Nabigi. Miks?**

Sealne tase on väga tugev, kuid samuti on see oluline teenistuse allikas. Rootsisis maadlust riiklikult ei toetata ja seetõttu on oluline võistelda just Bundesligas, kus on võimalik midagi ka teenida. Sellele vaatamata käin tööl, ainult maadlemise-ga ma ära ei elaks. ●

AINULT ÜHEL ÕHTUL, 31. OKTOOBRIKINODES COCA-COLA PLAZA, EKRAAN JA ASTRI. WWW.FORUMCINEMAS.EE

The Doors Live At The Bowl '68

Ansambli legendaarne kontsert esmakordselt kinoekraanil!
Digitaalselt restaureeritud! HD-pildikvaliteet! 5.1 Surround heli!

MORE2SCREEN
GLOBAL ENTERTAINMENT FOR LOCAL CINEMAS
www.eagle-vision.com

eagle vision
www.thedoors.com

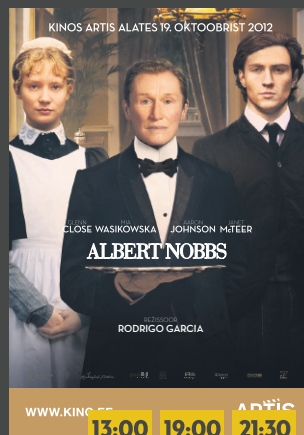
doors
DOORS PROPERTY, LLC

"Seda nähes ja kuuldes on tunne nagu oleksid sealsamas, laval koos meiega."
- Ray Manzarek, The Doors

TÄNA KINOS ARTIS:

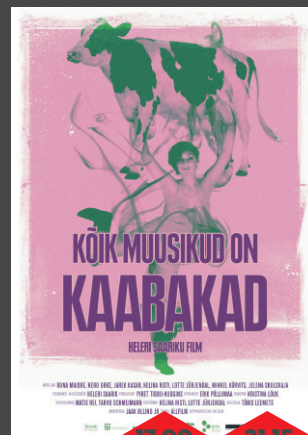
ARTIS
KUNST ON KINOS

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

2010	Zambesia - 2D versioon, eesti keeles	10:30	Seenelkäik	14:40
	Kummi - Tarzan, eesti keeles	11:00	Amontillado / Gracias a la vida	15:30
	Eestlanna Pariisis	12:30 17:00 21:00	Vaeste kirjanike maja	17:15
	Albert Nobbs	13:00 19:00 21:30	Kõik muusikud on kaabakad	19:00

2010	Kõik muusikud on kaabakad	17:00 21:15
	Kõik mendid on m*nnid	19:00
	Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee	

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

EESTI EKSPRESS
RAAMAT

Sarja „Areeni bestseller” 1. raamat
TOM RACHMAN
IMPERFEKTSIONISTID

Vaimukas, intelligentne, satiiriline, lõbus ja kaastundlik ühekorraga; eriti sobilik lugemine ajal, mil ka Eestis võitlevad ajalehed ellujäämise nimel. (Priit Hõbemägi)

Saadaval raamatupoodides. Tellimiseks helista telefonil 680 4444 või klienditugi@lehed.ee

areeni
bestseller

Elion
Vabadus nautida

JÕULUJAZZ
29.11 19.00 Nokia Kontserdimaja
YOUN SUN NAH
Quartet (Korea)

www.jazzkaar.ee

Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades.
Jazzkaare info 6660030 ja piletid@jazzkaar.ee

Piletid soodsad 4. novembrini!

ERGO ●●● **Eesti Päevaleht** MY CITY HOTEL TALLINN

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

31. oktoobril kell 18.00
VORMSI PERESTROIKA
Muusikalis-sõnaline rännak rannarootsi ajaloo rohtukasvanud radadel.
PÄRIMUSDETEKTIIVID – luuletaja Kristiina Ehin ja muusik Sofia Joons otsivad lahendust Vormsi suurele mõistatusele. Mis saarel juhtus, kui seal 19. sajandi lõpul tegutses misjonär Lars Österblom? Kui hilukannel räägiks Inimkeeli, siis mida me kuuleksime?

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1 euro

TALLINNA LINNATEATER

Ma armastasin sakslast
7., 10. novembril 19.00

Härra Biedermann ja tulesüütajad
12., 13., 14. novembril 19.00

Eesti filmi laulud
26., 27., 29. novembril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Holby City haigla: Jõululaul (1) (Inglise 2000)

09.55 Terevisioon*

11.55 Maahommik*

12.40 Iga pink räägib loo*

13.10 ENSV: Kaks kanget*

13.40 Pehmed ja karvased*

14.05 Eesti muusika videod (ETV 2011)

14.25 Jamie Oliveri 30 minuti road: Hispaaniapärased suupisted (Inglise 2010)*

14.50 Vincent (Inglise 2006)*

16.00 Holby City haigla: Jõululaul (1) (Inglise 2000)*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Õnne 13 (Eesti 2004)

17.40 Südameasi: Ikoon (Inglise 2005)

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

20.05 Osoon

20.35 Meie inimesed: Anne

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 Välisilm

22.10 Välisilm esitleb Julian Assange, seks ja valed (USA 2012)

KANAL 2

06.45 Multimaania

07.10 Kasskoer: Saar

07.35 Pisipõnnide seiklused: Plucki sisemuses

08.00 Reporter*

09.00 Ettevaatust ingligna*, 170

10.00 Talisman*, 90

11.00 Kodus ja võõrsil*, 5359

11.30 Tähed jääl*

13.10 Tähed jääl väljahäätetus*

13.30 Team Knight Rider: Bensini ja vesi

14.30 Komissar Rex: Vaikuse värv

15.30 Punased roosid, 369

16.30 Talisman, 91

17.30 Ettevaatust ingligna, 171

18.30 Kodus ja võõrsil, 5360

19.00 Reporter

20.00 Ärapanija

20.30 Saladused

21.20 Meeleheitel koduperenaised: Kokkupanek

TV3

06.15 Beyblade: metallisandad

06.40 Winxid

07.05 Käsna-Kalle Kantpüks

07.30 Beyblade: metallisandad*

07.55 Kaunis Lola, 40*

08.55 Kirgede torm, 1495*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6335*

10.20 Faktuaalne kaamera*

10.50 Top Shop

11.05 Öhtusöök viiele*

11.35 Kõige naljakamad koduvideod*

12.05 Valgekrae 1, 3: Niidid

13.00 Eesti otsib superstaari*

13.30 Eesti otsib superstaari*

15.00 Vaprad ja ilusad, 6336

15.30 Kirgede torm, 1496

16.35 Kaunis Lola, 41

17.35 Kälimehed 1, 1 (Eesti 2010)

18.30 Kõige naljakamad koduvideod

19.00 Seitsmesed uudised

23.05 Pehmed ja karvased*

23.30 Südameasi: Ikoon (Inglise 2005)*

00.15 Ringvaade*

01.23 ERR-i uudised

22.20 Kaks ja pool meest: Frodo fotod

22.50 Jälgi jätmata: Vastakad tunded –Hooaja viimane!

23.50 Knight Rider: Teekord Knighti lõppu. Iguana rüütel

01.30 Mängufilm Identiteet (USA 2003)

03.00 Reporter*

03.50 Ärapanija*

04.15 Unelmate hotell – Bali võlu* (Bali, Saksamaa/ Austria 2005)

19.30 Öhtusöök viiele

20.00 Ment, 8

21.00 CSI kriminalistid 12, 9

22.00 KINO3: Plahvatusohtlik

23.50 CSI Miami 9, 15

00.48 TV3play.ee uudised

00.50 Vale jälgedel 2, 22

01.45 Nukumaja 2, 5

02.30 Stop!*

02.55 Faktuaalne kaamera*

03.25 Seitsmesed uudised

03.50 Ment, 8*

04.40 Öhtusöök viiele*

05.05 Seitsmesed uudised

05.30 Kälimehed 1, 1*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Baleriin Angelina: Angelina uus kodu (Inglise 2009)*

07.25 Kõige suurem sõber: Amadeus tahab olla suur kukk (ETV 1989)*

07.50 Konn ja sõbrad (Hollandi 2008)*

08.00 Aisopose teater: Lõbus kalapüük (Saksa 2009)

08.10 Reporterhiir Marvi Hämmer (Saksa 2007)

08.35 Maa ja taeva vahel, 8/10 (ETV 2004)

09.00 Ringvaade*

09.35 Lint: Teleteater (Eesti 2005)*

10.06 ERR-i uudised

17.05 Päikesesüsteemi seitse imet, 1/5 (Inglise 2010)*

18.00 Muumioru lood: Aardekaart (Kanada/Prantsuse 1996)

18.20 Must ja valge koer (Tšehhi 1990)

18.30 Lastetuba: Nagu oô ja päev

18.45 Völukarusell: Tädi Primula ründab jälle (Prantsuse 2009)

18.55 Tatonka lood: Orava puu (Prantsuse 2010)

19.10 Ruff tegutseb (Inglise 1999)

19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles)

19.30 Aktuaalne kaamera (venekeeles)

20.00 Vene draama Dostojevski, 5/8 (Vene 2011)

20.55 Elu on liiga lühike, 5/7 (Inglise 2011)

21.25 Harju 1-50: Aksel Tamm

21.30 Jüri Üdi klubi

22.25 Kinoklassika Vanapoiss ja kooliplitka (USA 1947)

00.00 Kultussari Vang nr 6, 8/17: Surmatants (Inglise 1967)

00.54 ERR-i uudised

Kanal 11

06.35 Sõnasõda*

07.25 Saint Tropez

08.30 Doktor Oz*

09.25 Doktor Oz

10.20 Ellen*

11.15 Superlapsehoidja*

12.10 Top Shop

12.25 Miss Marple*, 17 (UK)

14.20 Tee õnnele, 461

15.15 Tee õnnele, 462

16.10 Superlapsehoidja

17.05 Naistekliinik, 16

18.00 Doktor Oz

19.00 Sõnasõda

20.00 Ellen

21.00 Mängufilm Prohvet (USA 2007)

23.00 Drag queen'i de võidujooks

00.00 Reporter

00.50 Naistekliinik*, 16

01.40 Sõnasõda*

02.30 Saint Tropez*

03.25 Doktor Oz*

04.10 Doktor Oz*

05.00 Reporter*

TV6

06.00 Hommikuraadio

09.00 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp

09.30 Kodu keset linna 1, 52

10.00 Kutsuge Cobra 11; 1, 6

11.00 Palgamõrvari päevik

13.10 Top Shop

13.30 Kodu keset linna 1, 53

14.00 Unistuste printsess 2, 10

15.00 Kutsuge Cobra 11 1, 6

16.00 Kuidas ma kohtasin teie ema 2, 18

16.30 Top Gear 5, 79

17.30 Kutsuge Cobra 11 1, 7

18.30 Simpsonid 13, 13

19.00 Clevelandi show 3, 15

19.30 Kuidas ma koh-

tasin teie ema 2, 19

20.00 Moodne perekond 2, 16

20.30 Simpsonid 13, 14

21.00 KINOÕHTU: Müüt

22.25 Paljalt naljakas 1

23.55 Puhastaja 2, 10

00.50 Kõik, mida tahtsid teada, aga kartsid küsida pokkerist

01.20 X-Files 7, 46

02.15 Hommikuraadio

05.00 Kodu keset linna 1, 53

05.25 Seitsmesed uudised

05.50 Uudistemagasin

Kanal 12

07.20 Adrenaliinisõltlane Jack Osbourne: Algajad*, 3 : Soome

08.10 Teolt tabatud*

09.00 Reporter+*

09.30 Reporter+*

10.00 Galileo*

10.30 Köögikubjas*

11.00 Jututuba

13.50 Kloun*

14.45 Walker – Texase korralvur*

15.35 Teolt tabatud

16.25 Merepatrull: 17.15 Kloun

18.10 Walker – Texase korralvur

19.00 Tuvikesed*

19.30 Tuvikesed*

20.00 Galileo

20.30 Kuldvillak

21.00 Kaks ja pool meest*

21.30 Kriminaalne Venemaa, 1

22.00 Kriminaalne Venemaa, 2

23.30 Hiromant II: Uus hooaeg alustab!

23.30 Adrenaliinisõltlane Jack Osbourne: Algajad, 4: Soome ja Hiina

00.25 Kaks ja pool meest

00.50 Tuvikesed

01.15 Tuvikesed: Pulmade tagajärjed

01.40 Night Chat

05.00 Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Raha ja asjad või nendega seotud tegevused võivad nüüd keerukaid või ootamatuid olukordi tekitada. Ühtlasi üsna hea päev talismani hankimiseks.

SÕNN Sinu liigne nõudlikkus võib just suhete liinis taas välja lüüa. Teisel tasandil oled minevikus liiga kinni ega suuda näha hetkes peituvaid võimalusi.

KAHSIKUD Täiesti võimalik, et sinu ja su partneri vahel tekib justkui kõverpeegli efekt. Päev ei sobi uute suhete loomiseks ega lepingute sõlmimiseks.

VÄHK Tegutse loominguliselt, lõvestunult! Mõni isik võib sinuga ebaviisakalt käituda. Võta asja paindlikult ja huumoriga!

LÕVI Probleemiks võib olla nii armukadedus kui ka kompromissitus. Energiat aitab kulutada jõusaal, ujumine või raske füüsiline töö.

NEITSI Jätad endast siira ja avatud mulje, mistõttu saad läbi ka nendega, kellega tavaliselt jutt ei jookse. Üldse võib sul rohkem õnne ja vedamist olla.

KAALUD Päev sobib suurepäraselt vigade paranduseks ja muudatuste tegemiseks, kuid mitte asjadeks, mis on seotud võlgade, laenude ja üldse kollektiivse omandiga.

SKORPION Oled vaidlemise ja enesetöestamise meeleolus ning ülitundlik igasuguse kriitika vastu. Täna peaksid end kindlasti korralikult välja puhkama.

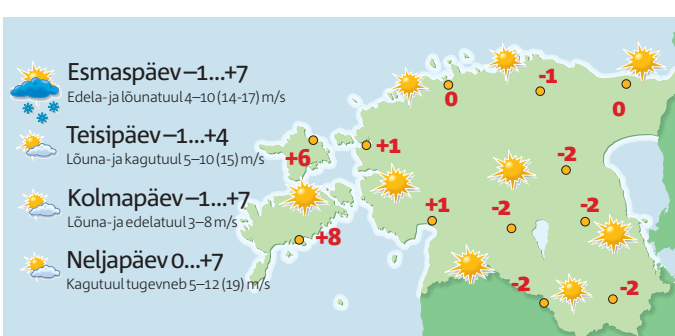
AMBUR Sinus võib maad võtta mure tegemata tööde pärast. Tajud ka seda, et teiste ootused sulle on liiga suured. See ei pruugi sugugi nii olla.

KALJUKITS Inimesed sinu ümber on seda nägu, mida sa isegi. Niisiis kui kohtad morni tegelast, vaata end peeglist. Äkki on põhjus hoopis sinus endas?

VEEVALAJA Mõnedki suhted ja olukorrad tunduvad sulle kas tähenusrikkad või avaldavad muidu tugevat psühholoogilist mõju.

KALAD Sul võib olla tunne, et oled kas millestki ilma jäänud või et sul pole vajalikke oskusi-võimalusi. Rahune maha: kõik on tegelikult vaid kättevõtmise asi!

ILM

RISTSÕNA

	SAKSAMAA LENNUFIRMA	LÕIK OOPERIS EESTI KEEL	SADAMASILD TEADUSLIK KRAAD	ÜLEVAATLIK ANDMÄTE ESTITUS ...HOIDJA	...STEP (tants) MANUS	HELITÖÖ KAHEKSALE ... LAATS	...TOME JA PRINCEPI HOOLITSEV NAGU ISA	550. TÄHTIS	...TARK SÖIT LAULJA ... BOYLE
PIIMA-SUHKUR									
JÄÄ-PURJEKAS									
RADIOAKT. ELEMENT									
JOOK									
KREEKA TÄHT									
EHITUS-MATERIAAL									
EMIL ... (t. Õnnepalu)									
LAULJA ... MILLER									
HOOL									
EOSKOTT									
PÕLLUMAJA, VAIKE-MAJAND									
INGLISE K. ETIUS									
ARMAS									
VASTASTIKUNE TINGITUS									
NAISENIMI									
ASUTAV KOGU ... BULL									
VALGUSAVA									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Peaminister Andrus Ansip helistab justiitsminister Kristen Michalile:

„Kuule, mul on häid ja halbu uudiseid. Millistest alustan?”

„Alusta ikka headest.”

„Hea uudis on see, et juhatust viskas Silver Meikari erakonnast välja ja sa ei pea enam selle reeturi jutu pärast muretsema.”

„Aga milline on siis halb uudis?”

„Pärast seda astus välja tervelt kaheksa liiget. Ma poleks iial osanud karta, et meie erakonnas nii palju ausaid inimesi on!”

●● Koos oma pimedaga emaga elav vaene poissmehesest juut palub iga

päev Jumalalt paremat elu. Lõpuks otsustab Jumal tema palvetele vastata ja täita ühe tema soovi.

„Aitäh, Kõigevägevam! Minu ainus soov kõlab nii: ma tahan, et mu ema näeks, kuidas mu filmitähest naine seab mu modellist tütre kaela ümber 20 miljonit dollarit maksvat keed, istudes minu viimase mudeli Mercedeses, mis on pargitud mu Beverly Hillsi villa ette!”

„Ah sa poiss!” hüüab Jumal.

„Teilt, juutidelt, on mul veel palju õppida!”

Taristu

OTT VALLIK

Dilbert

SCOTT ADAMS

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

			6			8		4	
						6		9	5
4		2			9				
			7				3	1	
2									9
	3	5				4			
				2			9		3
3	6		1						
	2		8				6		

Sudoku reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

7	3	5	4	2	1	9	8	6
1	4	2	6	8	9	5	3	7
6	9	8	7	5	3	1	2	4
8	1	6	3	7	2	4	9	5
3	2	7	5	9	4	6	1	8
9	5	4	1	6	8	3	7	2
2	6	1	9	4	7	8	5	3
4	7	9	8	3	5	2	6	1
5	8	3	2	1	6	7	4	9

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi: www.epl.ee/sudoku

Loodus

Kristel Vilbaste
loodusenaine@hotmail.ee

LÜHIDALT

Esimene lumi ei tule tavaliselt niimoodi. Nii suure sahmakana ja tuisutuhinaga. Enamasti liugleb ta tasakesi maapinnale, mis on jõuludeni pikisilmi pehmet valgust oodanud.

TSITAAT

Hingedeaja neljapäeval kutsutakse kõiki hingi ühisesse söömalauda: „Hingekesed, tulge koju!” ja saadetakse hiljem ka viisakalt ära.

SOOVITUS

Üle Euroopa võtab maad liikumine Slow Food ehk Lähitoit: oma tervise hoidmiseks soovitakse süüa toitu, mis on hea, puhas ja õiglane. Hea nii vahetult maitsemeelele kui ka kodukohatundele. Puhas, sest see on kasvatatud ja töödeldud, pidades lugu loomadest ja inimese tervisest. Õiglane, sest seda toodetakse ja müüakse sotsiaalset õiglust ja läbipaistvust järgides.

Just selline on meie maavanaema toit. Mine vanaemale külla ja söö temaga hingedeaja pidulauas seda, mida kõik meie esivanemad.

NÄDALA NELI ILMAMÄRKI

Luikede ärevus, kullakarra puudel olek, suvesoojus ja kärepakasene esimene lumi.

Lumi jalakal

EESTI ALLIKAD

Mustallikas

Mustallikas asub Raplamaal Paekülas ja on Üüste allikatest suurim. Allikas asub Posti talust ehk postikõrtsist 200 meetrit lääne poole ja on lihtsasti ligipääsetav.

Allikast väljavoolav vesi suubub Pühajõe oja kaudu Kasari jõkke. Allika pikkus on 20 meetrit, laius seitse-kaheksa meetrit, suurim sügavus 1,5 meetrit. Läheduses asub veel neli-viis väiksemat allikat.

Allikaga on seotud hulk lugusid, kuidas hea õnne korral on võimalik sealt välja tõmmata kullapada, kuid lugupidamatute saagiks on vaid musta härja pea. Mustallika vesi on ka tervendava toimega, tema veega on läbi aegade silmi ravitud.

Oktoobri neljas nädal: tuisumöllus maa

Nüüd ta siis tuli. Tuli tavatult vara. Jah, eks oktoobri lõpus on esimest lund varemgi sadanud, aga mitte sedaviisi. Enne hingedepäeva paksu kihina maha tuiskav ja ka mõneks ajaks maha jääv lumi on tavatu. Eriti külmakraadid lumehangede kukil. Sel aastal on esimese lume tunnetes kokku saanud lapselik lumevalguse rõõm ja Padaoru kaos. Ikka on autojuhid kirunud talve tuleku ootamatust ning linnavalitsetjate ja lumesahkajate üllatust, kuid seekord on isegi mõistmist rohkem. Sest just külmakraadid esimesest lõrtsisajust alguse saanud valge tuisu kukil panid inimesi mõistma, et loodus on ikka kangem kui mis tahes ettevalmistused.

Aga mulle meeldis põllumeeste avastus, et lumivalget taevaväetist on tark maamulda künda. Nii saavadki tänavused põllutöödega hilinjad kevadeks eriti väärtusliku seemnepõue. Ja mis seal salata, sellist musta laiku keset valgeid välju oli kaunis vaadata ka mööda tuhiseval linnainimesel. Lisaväärtusena pakkus mullalapike toitu ka hilistele ränduritele.

Lumi luigetiiva all

Tegelikult said sulelised rändurid juba nädala esimesel poolel aru, et midagi hakkab ilmas toimuma. Tihased koputasid ärevalt majaakendele, vaatasid läbi iga pisemagi klaasiprao. Mõnikord tekkis tunne, et neil on plaan suisa tuppa elama kolida, kui vaid aknad avatud oleksid. Rändama hakkasid ka talvikesed ja luigedki läksid peaaegu mär-

-1- Hiline öitseja karukeel -2- Lumetuisk Otepääl -3- Linnud uurivad toitu otsides kõikvõimalikke pragusid. Hallpea-rähn

Fotod: Arne Ader

kamatult. Haned lahkusid suurte parvede kaupa. Suur oli linnuloendajate üllatus, kui mõnel päeval olid pooled põlulnahistajad haned kadunud, aga ka taeva laotus oli lahkujaid täis. Ja ikka paneb imestama: kuidas nad teavad?

Hunt seakarja sabas

Teavad tormimöllust ette ka rebased ja kährikud. Ühtäkki olid seni varjus olnud loomi täis kõik põllud ja teeveered, kasukas turris üritasid nad süüa kõike, mis oli teel või põllul. Ei olnud enam asja lähedusse sattuvast inimesest. Ka kitsed on väljas orasepõldudel ja söövad seda, mis lumest väljas. Kaja Kübar annab teada, et Pärnumaal on põnev jälgida, kuidas metssead on halasamatult segi pööranud kõik teeäärde ja putkerikkamad paigad ning kuidas seakarja tuhnimisjälgede taga on lumepind hundijälgedest kirju.

Lumi ja lehed puus

Kõige raskem on ootamatu lume tulek siiski taimedele – puud on ju veel lehes. Mõned värvikullas oksad on värske lume all suisa lookas. Lume tutsakas on peas ka külmunud roosiõiel ja kollane võilill vaatab ehmunult lumehangest. Kuigi hilised maasikaõied ei näita esialgu külmumise märke, on ilmselt nendegi süda must. Lumeraskuse alla jäänud puud on kohati ka murdunud ja elektriliinidele kukkunud ning seetõttu peavad mõnedki pered talve algust küünlavalgel vastu võtma.

Lumekuhjad kaardil

Põnev on jälgida ka EMHI lumekaarti, kust paistavad Eestimaal kaks kõrgemat lumekuhikut, üks Lääne-Eestis ja teine Otepääl. Mõnel pool möödeti lume paksuseks koguni 22 sentimeetrit. Tänavune ametlik külmarekord on 11 kraa-

di, kuid inimesed andsid teada isegi 16-kraadisest pakasest ööl vastu laupäeva.

Igatahes on esimest lund tänavu ilmselt pikemalt ja selles ärevuses ei märka me, kuidas õudne pühapäevane kellalükkamise tseremoonia märkamatult meie bioloogilisele kellelale rusuva pitseri surub. Olge segaduses ja väsinud lastega sel nädalal leebemad. ●

LEHT + DVD

ISSN 1406-0779

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee **Eesti uudised** 680 4400, kohalikud uudised 322 3487, välisuudised 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT

ISSN 1406-0869